

VILNIS

LIETUVIŲ LIAUDIES LAIKRAŠTIS
LITHUANIAN NEWSPAPER
3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas: [312] 842-7325

VOLUME LXVIII Nr. 21

KETVIRTADIENIS, SPALIO (OCTOBER) 13, 1988

KAINA 25¢

Kasdien

Dori lietuviai didžiuojasi
Nejaugi G. Bush nežinojo?
Girdisi tik gerai įsiklausius
Apie dvilypę demokratiją

Amerikos lietuviams plačiai žinoma. Žymaus JAV valdžios pareigūno gamtosaugininko Valdo Adamkaus pavardė. Jis buvęs dypukas, jo vardas dažnai nacionalistų spaudoje, bet jis Lietuvos "nevaduoja", dažnai joje lankosi, jai linki viso geriausio.

Neseniai Vilniuje vyko TSRS ir JAV ekologijos specialistų grupės vandenių užteršimo klausimais posėdžiai. JAV delegacijai vadovavo Valdas Adamkus. Ta proga Lietuvos TSRS Mokslų Akademija už nuopelnus gamtos apsaugai jį apdovanojo Tado Ivanausko premija.

Dori Amerikos lietuviai šiuo šaukiu savo tautiečių didžiuojasi.

Kaip daugelis retorikų, taip ir republikonų kandidatas George Bush nėra iš paskutinių gražybės mene. Tačiau ką retorikai turi liežuvio mene, ar tą turi ir širdyje, labai sunku pasakyti. Tačiau, kai politikas, a la republikonų kandidatas, siekiantis žmonių balsais laimėti rinkimus, ar turi širdyje tą, ką sako rinkiminės kampanijos kalbose, dar sunkiau pasakyti ir dar sunkiau, ypač, kai išaiškėjo, kad rinkiminėje kampanijoje jam buvo pasišovę padėti ir nacizmo simpatikai. Kai buvo atidengti, kas jie yra, žinoma, jie pasišalino, nejaugi George Bush nežinojo, kas jam nori talkinti? . . .

Gerai, kad demokratų ir republikonų prezidentiniai kandidatai ginčijasi ir dėl užsienio politikos, dėl krašto gynybos, net ir dėl narkomanijos . . . , bet nelabai kas, kad jie tik per pusę lūpų teprisimena, jog Amerikoje yra mažiausia 100 tūkstančių benamių vaikų, jau nepakanka kalėjimų, miestuose klesti varguomenės bei negrų ghetai, o didesniuose miestuose — net ištisi kvartalai virsta laužais ir t. t.

Arba paimkime ir štai ką. Žemiau skurdo ribos gyvenančius valdžia maitina maisto atsargos sandėliuose nebetelpančiais sūriais, ryžiais, sauso pieno milteliais, medum ir t. t. Juk tai nenatūralu. Ar visa tai nebrandina plebėjų klasės, kokią antikvinėje Graikijoje turėjo patricieiai?

Apie tą beveik tyli abiejų partijų kandidatai! Pirminių rinkimų kampanijoje Jesse Jackson visa tai kėlė aikštėn. Dabar, apie visa tik labai gerai įsiklausęs žmogus, bent ši tą gali išgirsti.

Kapitalo šalyse, kuriose yra daugiau varguomenės, valdančiosios klasės valdžios turi daugiau bėdų. Anksčiau šioms bėdoms įveikti buvo fašistinės diktatūros. Dabar jos susidemoralizavusios.

RESPUBLIKOS MIESTAI: PASVALYS ŠIANDIEN

Leono Grubinsko nuotr.

TĖVŲ ŽEMĖJE LIETUVIŲ DAILĖ IŠ VISO PASAULIO

Būkim atviri: dar visai neseniai ne kažin ką žinojom apie savo gentainius — įvairių meno šakų atstovus, gyvenančius kitose šalyse. Nei paliaupsinti juos galėjom, nei jų talentą įvertinti. Viena kita paroda — tik menka dalelė įvairialypės mozaikos. Ir ta menka dalelė sotinomės. Tiesa, užtenka mums ir Lietuvoje kuriančių menininkų, jų kūryba irgi gili, brangi lietuvių širdžiai. Tačiau dideliu įvykiu tapo lietuvių emigracijos meno paroda Vilniuje. Neatsitiktinai jos emblema tapo Gyvybės medis, kurį vainikuoja margaspalvė laja, simbolizuojanti visų lietuvių menininkų pajėgų vienybę, kūrėjo atsivadimą tautos labui.

Parodoje — visų rūšių šiuolaikinio vaizduojamojo ir taikomąjo meno panorama. Ne vieną valandą užtrunki, kol atsidėjęs apžiūri tris šimtus tapybos, grafikos, skulptūros, meninės tekstilės, keramikos ir vitražo darbų. Jie atkeliaavo per jūras ir vandenynus iš JAV, Kanados, Australijos, Vakarų Europos šalių ir Pietų Amerikos.

Neturtingiausioje Lotynų Amerikoje šalyje Haiti liaudis bruzda už įvedimą demokratijos, neturtingiausioje pasaulyje šalyje Burmoje liaudis bruzda už demokratiją, diktatoriaus Pinočeto neofašistinėje Čilėje liaudis bruzda už demokratiją, ir taip yra daugelyje nusigyvenusiose kapitalo šalyse.

Demokratija yra dvejojama. Viena tarnauja buržuazijos valdančiosios klasės interesams, antra — darbo liaudies interesams. Kuri jų bus laimėtoja, komentarų nereikia, kai kapitalistinio pasaulio rūbo — baidžia suirti visos siulės.

S. J. Jokubka

— Tokia paroda, toks įvairių kūrybinių mokyklų susitikimas po vienu stogu tapo įmanomas tik dabar, persitvarkymo ir viešumo sąlygomis, — pasakė jos atidaryme parodos organizacinio komiteto pirmininkas, Lenino premijos laureatas, akademikas Gediminas Jokūbonis. — Didžiausias parodos rengimo krūvis teko daug tarptautinių ryšių turinčiam „Tėviškės“ draugijai, LTSR dailės muziejaus direkcijai, Lietuvos kultūros fondui. Ir ypač džiugu, kad ne viena dešimtis dailės kūrinių atkeliaavo į jos autorių Tėvynę amžinai — siuntinius lydėjo dovanojimo raštai.

Jaudinantį, jautrų padėkos ir kartu sveikinimo žodį tarė iš Niujorko atvykęs lietuvių dailininkas, pasaulinio garso menininkas, JAV akademijos narys Vytautas Kazimieras Jonynas:

— Net labiausiai svaiginanti šlovė, kūrėją išgarbinusi svečiose šalyse, blanksta prieš susitikimo su savo gimtine šventę, prieš tavojo meno pripažinimą tėvų žemėje, kai matai savo paveikslus ekspozicijų salėje čia, Vilniuje...

Sausa statistika nūnai liudija, kad LTSR dailės muziejaus fonduose sukaupta jau per 2 tūkstančius išeivijos menininkų kūrinių. Ne visus juos anksčiau galėjo pamatyti Lietuvoje gyvenantys meno gerbėjai. Dabar visuose nacionaliniuose muziejuose permainų vejai atverė šiems kūriniams kelį į ekspozicijų sales. Ir neabejotinai visos šios meno vertybės bus eksponuojamos Nacionalinėje lietuvių meno galerijoje, kuriai lešas renka visa tauta — aukos kasdien plaukia į Kultūros fondo sąskaitą ir bus panaudotos meno Panteono statybai netolimoje ateityje.

Valdas Araminas

Trumpai

— Plačiai žinomas republikonų konservatorius buvęs senatorius Barry Goldwater savo autobiografinės knygoje pabrėžia, jog jo nuomone, prez. Reagan žinojo, kad už Iranui parduotus ginklus dalis pinigų buvo nukreipiami remti Nikaragvos "contras".

— Pirmą kartą Kuboje lankydamasi Hondūro parlamentarų delegacija pareiškė, jog Hondūras su Cuba turi gerinti savitarpio santykius, plėsti prekybą, išvien siekti Centro Amerikoje taikos.

— Prez. Reagan, pagaliau, sutiko, kad JAV mokėtų Jungtinėms Tautoms duoklę, kurią prieš kuri laiką buvo atsisakęs mokėti.

— Gamtosaugos tyrinėjimų duomenimis, labai galimas daiktas, Amerikoje yra 8 milijonai gyvenamųjų namų, kuriuose oras užterštas natūralių dujų radioaktyvių radonu, pavojingu žmonių sveikatai.

— Buvęs Pietų Korėjoje Amerikos karinių pajėgų pirmojo armijos korpuso komendantas leitenantas generolas John Cushman patvirtino, jog Pietų Korėjoje yra branduolinių bombų.

— Sibiro tarybiniai pareigūnai sako, jog per Beringo sąsiaurį tarybinių žmonių lankymas Aliaskos ir aliaskiečių Sibiro dar labiau suaktyvės.

— Jungtinės Tautos JAV miestui New Haven, Conn. suteikė "Taikos" kurjerio garbės vardą. Tokį įvertinimą pasaulyje jau turi 57 miestai.

— Tarybų Sąjungoje dirba apie 160,000 darbininkų, svečių iš socialistinių šalių kaip Vietnamo, Šiaurės Korėjos, Etiopijos ir kitų.

VILNIS

Lithuanian Peoples' Bi-weekly (659-780)

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday,
by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$15.00; Chicago \$17.00;
Canada, and other foreign countries — \$20.00.

POSTMASTER: Send address changes to the
VILNIS — 3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608 Phone 842-7325

Second-class postage paid at Chicago, Illinois (U.S.P.S. 659-780)

Pokarinė dypukų ateivija nebe tokia, kokia buvo

Kaip bekalbėtum, pokarinės Amerikoje lietuvių ateivijos, vadinamos dypukais, požiūris į Tarybų Lietuvą nuo požiūrio, kokį jie prieš daugiau 30 metų atsivežė iš Vokietijos, kai juos Amerikos valdžia laivais atsigabeno, pasikeitė kaip dienos šviesa nuo nakties. Tada, nors jie dar nemokėjo Tarybų Lietuvą kolyti „blogybių imperija“, kaip prez. Reagan yra iškoliojęs Tarybų Sąjungą, bet neapykantos laužai prieš Tarybų Lietuvą liepsnojo ne tik Chicagos Marquette Parke, bet visur besikuriančiose jų gausesnėse kolonijose. Nuo buržuazinių nacionalistų suagituotų chuliganų tada nemažai nukentėjo ir Amerikos pažangieji lietuviai už sveikinimą Tarybų Lietuvos darbo liaudies, pasirinkusios socialistinį kelią.

Visa tai praėjo. Šiandien toje pokarinėje ateivijoje pučia nauji politiniai vėjai. Jie pradėjo pūsti, kai 1959 metais pažangieji Amerikos lietuviai praskynė kelią turistinėms grupėms į Lietuvą. Buvo nelengva pradžia. Vykstantiems aplankyti pokarinę Lietuvą nacionalistų suagituotieji chuliganai pažangiečių namams daužė langus, raudonai dažė jų namų duris, vadino Maskvos agentais, skundė valdžiai, bet niekas iš to neišėjo. Plikoji dypukų masė, nors užkietėjusių nacionalistų atkalbinėjama, gąsdinama, bet neįveikdama noro aplankyti savo tėvus, brolius, seses bei draugus irgi ėmė organizuotis į turistines grupes, nežiūrint kokių pasėkų gali susilaukti iš nacionalistų pusės. Dabar masiniai vyksta, ne tik grupėmis, netgi pavieniai bei Lietuvoje giminių kviečiami. Už keliavimą į Lietuvą paviešėti niekas jų pirštais nebebedo.

Iš turistinių kelionių grįžusiųjų dypukų gero viešo žodžio apie tarybinę santvarką Lietuvoje pradžioje nesigirdėjo, mažai girdisi ir dabar, bet retas kuris neatsivežė viešnagėje susidaręs nuomonės, kad Lietuvoje istorijos rato niekas nepasuks atgal.

Senoji karta užleidžia vietą Tarybų sąlygomis augančiam kartai. Lietuva tokia yra ir bus su savo žmonėmis — lietuviais, siekiančiais socialistinio gyvenimo. Tokias nuomones atsivežusiems iš viešnagės dypukams, nacionalistų propaguojama „vadavimo“ politika virtė niekalu. Pavyzdžiu gali būti, kai į Ameriką buvo atvykęs Vilniaus jaunimo teatras. Chicagoje jo priėmimo Jaunimo centre užė sausakimšai pilna salė svieto, karštai pjančio jaunimiečiams. Daugeliui iš akių tryško džiaugsmo ašaros... Nemažesniu entuziazmu jaunimiečiai buvo pasitikti ir New Yorke. „Vaduotojai“ tomis dienomis neteko žado.

Nors pokario ateivijoj nuomonės yra, kad Lietuvoje istorijos rato niekas nepasuks atgal, nors sveičiam iš Lietuvos ploja džiaugsmo katutėmis, bet daugeliui dypukų Lietuvoje vykstantis persitvarkymo ir atvirumo procesas yra galvosūkis. Daug mano, kad vykstantis procesas vystosi į gerąją pusę, daugiau ar mažiau grąžinti Lietuvoje prieškarinius laikus. Tačiau užkietėję nacionalistai, nors su savo „vadavimo“ politika priėję liepto galą, antitarybinės propagandos nepaleidžia iš savo rankų. Girdi, persitvarkymo ir atvirumo procesas esąs triukas okupuotą Lietuvą apvilkti nauju rubu. o Lietuva kaip yra, taip būsianti okupuota. Bet kad persitvarkymo ir atvirumo procesas siekia Lietuvai duoti daugiau socializmo, kiek tenka su dypukais pasišnekėti, supranta tik vienas kitas.

PERSITVARKYMAS NE VIEN LIETUVIAMS

Mano vasarnamis yra Turniške-
kėse prie Vilniaus, kur 1940 m. A.
Merkio vyriausybės nutarimu ant
Neries turėjo būti statoma nema-
ža hidroelektrinė. Aukšti Neries
krantai, pušynai, vėsios net karšt-
tą šią vasarą eglynų daubos —
vietos gražios išėtis ir gyventi.
Mano kaimynai — daugiausia
nuolatiniai gyventojai. Lietuviai,
lenkai, baltarusiai. Musų mažytė
septynių kiemų bendrija susiklos-
tė kaip viskas gamtoje ir visuo-
menėje. Ne iš karto, ne vienu
ypu, ne iš deketų ir valdininkis-
kų postumių. Pamažu, per metų
metus šumynėme takus, statėme
namus, saugome kalne vienintelį
apylinkėse šaltinį. Musų Turniš-
kių kaimas nėra vien tik tai mūsų
vienų — vasarą po pušynus brai-
do miesto uogautojai ir grybauto-
jai. Bet jų žingsnių šlamėjimas,
balsai yra mums svetimi, nes jie
atsitiktiniai, praemaitys žmonės,

kaip miesto minia. Čia viskas ki-
taip. Čia yra žmonių bendrija, kai-
mynystė — toli gražu ne svetim-
žodis lietuviui. Ir ne tik tai lietu-
viui. Nes vienas žmogus — ne
žmogus, kaip ir gatvės minios
traukiamas, velkamas ir šapas jis
— jau ne žmogus. Tik tai praeivis
be adreso, be veido.

Vasarnamį, butą namą galima
parduoti, iškeisti, tačiau būtinos
žmogui namų ramybės ir pusiaus-
vyros už pinigų nenusipirksi. Tai
ypatinga aplinka. Šiandien, kada
Lietuva pasidarė panaši į bruzdan-
tį, kaip 1905 m., avilį, mano kai-
mynas baltarusis Aleksandras sy-
kį atėjo sužinoti apie eilinį mitin-
gą Gedimino aikštėje: ko norėjo,
ko reikalavo ten susitvenkusi lie-
tuvių minia? Taip, šiandieniniuose
mitinguose Vilniaus aikštėse ir
parkuose lietuvių tautinės spalvos
yra ryškios, bet tos spalvos — ne
prieš kitataučius, ne prieš mano
kaimynus... Persitvarkymas, arba

OBJEKTYVE — ROMA

Nuotraukoje: Sventojo Petro aikštė.

TASS-o

DĖL EUROPOS JUNGTINIŲ VALSTIJŲ

Europos Jungtinių Valstybių
problema diskutuojama ne tik po-
litikų. Tik man, pavyzdžiui, neat-
rodo, kad „sovietai“ spaudoje iš
to tyčiotųsi, šaipytųsi, kaip kad
teigia „Draugas“. Kad tų nesėk-
mių yra, tai ar paslaptis? Bet ne
paslaptis ir tai, kad Europos Jung-
tinių Valstybių kūrimo darbas
puoselėjamas, tęsiamas.

Darydamas apžvalgą Europos
Jungtinių Valstybių steigimo klaui-
simu, „Draugas“ jį pradeda nuo V.
Čerčilio žodžių, 1946 metais pasa-
kytų Ciurike: „Mes turime viską
daryti, kad dar mūsų generacijoj
įvyktų sena svajonė — Jungtinės
Europos Valstybės“. Taigi, idėja
jau tuo laiku, anot Čerčilio, „se-
na“ ir, vadinasi, iki mūsų laikų
paseno dar apie 40-čia metų. Ta-
čiau tai, kad ji gyvuoja, gyvena,
mums reiškia, kad tai ne muilo
burbulas. Kita vertus, sovietų
naujoji mąstymo mokykla pir-
miausia ir pasižymi tuo, kad atsi-
riboja nuo dogmatizmo. Jos filo-
sofinė esmė sudaro tai, kad ji taip
pat vystosi, orientuodamasi į patį
gyvenimą.

Tad gal leisite nesutikti, kad
sovietų spauda idėją suburti Euro-
pos Jungtines Valstybes laiko už
tuščią burbulą. Kitas reikalas, kad
ji Europą regi platesne, regi ją
tokia, kokia ji yra geografiškai.
Bet tai EJV kūrybos reikalo ne-
keičia, ir sovietai taip pat žino,
kad pradėjus burtis Europos Bend-
rijos Rinkai pradiniam etape te-
turėjusi šešias valstybes — Vaka-
rų Vokietiją, Italiją, Prancūziją,
Belgiją, Olandiją ir Liuksemburgą.
Tačiau va, per pastarąjį trisdešimt-
metį ji išsiplėtė, įgijusi dar šešis
narius — Angliją, Airiją ir Dani-
ją — 1973 m., Graikiją — 1981 m.,
Ispaniją ir Portugaliją — 1986 m.
Taigi, net įtarti, kad sovietai iš
to šaiposi — nei vienas, nei du,

kaip patikslina filosofas Jokūbas
Minkevičius — atgimimas vyksta
ne atsiribojimo linkme, negali būti
kalbos apie lietuvių tautinį ego-
izmą. Didžiai gerbiu Lietuvos per-
sitvarkymo sąjūdžio iniciatyvinę
grupę, o daugiausia mokslo žmo-
nes, kurių nuomonės pirma ne per
daugiausia buvo paisoma. Todėl
ir slydomė pagal visus biurokra-
tizmo dėsnius — kuo daugiau kal-
bėjome apie darbą, tuo prasčiau
dirbome ir gyvenome... Todėl per-
sitvarkymas tarnauja ne vien lie-
tuviams. Tai šviesos spindulys tun-
nelio gale visiems mūsų traukinio
keleiviams — ir mano internacio-
naliniam Turniškių kaimeliui, ir
kitiems. Taip ir aiškiniu savo bal-
tarusiui kaimynui apie mūsų šian-
dienines dideles viltis.

Virgilijus Liauskas

juo labiau, kad ir jie kažka pana-
šaus turi. Kaip ir daug kur kitur,
jie gerai supranta, kad kelias į
Europos Jungtines Valstybes labai
duobėtas, pilnas prieštaravimų,
pagaliau, kad jis (bent jau kol
kas!) nevienodai visoms valsty-
bėms patrauklus ir priimtinas. Tai
irgi ne kažkoks išfilosofavimas —
juk visa eilė Europos valstybių
per tiek metų vis dar nepaskubė-
jo įstoti net į Europos Bendrąją
rinką. Ir, matyt, kad nederėtų ki-
tų tautų supratimą šiuo klausimu
smerkti. Ten, „Draugo“ numeryje,
pareikšta, kad, girdi, norvegai
plebiscite pasisakė prieš Norvegi-
jos įstojimą į EBR tik todėl, kad
nesuprato reikalo.

Pagal tokią logiką galima būtų
sakyti, kad reikalo nesupranto ir
žmonės 12-kos valstybių, kurias
šiandieną matome Europos Bend-
rojoje rinkoje. Bet ne, mes to ne-
sakome, mes esame įsitikinę, kad
svarbiausias gyvybingos politikos
rodiklis yra liaudies arba bent jos
daugumos nuomonės ir lūkesčių
išraiška. Ir, vadinasi, telaimina
dievas ir EBR, ir kiekvieną jos
valstybę-narę atskirai! Sovietai už
tai, kad visur žmonės būtų laimin-
gesni, gyventų geriau, saugiau. Ir
teisus „Draugo“ komentatorius
C. G., priminęs Britanijos užsienio
reikalų ministro Bevino svajonę:

„Mano tikslas — taip regėti su-
vienytą Europą, kad Viktorijos
stoty nusipirkęs geležinkelio bilie-
tą ir nepabudintas galėčiau atsi-
rasti bet kurioj kitoj sostinėj“. Na,
o kuo kvepia paties šio komenta-
toriaus požiūris į Europos Jungti-
nes Valstybes? Jis šitaip:

„Europa be sienų — Jungtinės
Europos Valstybės būtų trečioji
didžioji pasaulio galybė. Turėda-
ma artimus ryšius su Amerika,
galėtų išlaikyti taiką gal ne vie-
nai generacijai. Būtų daugiau vil-
čių nepriklausomybę atgauti ir
Pabaltijo tautoms“.

Ne ramiai kelionei traukiniu
„Draugo“ komentatoriui reikalin-
ga Europos Jungtinės Valstybės.
Jam reikalinga kaip „trečioji di-
džioji pasaulio galybė“. Ot, šis
momentas ir nekelia entuziazmo.
Komentatorius net nepastebi, kad
toji galybė jau ir šiandien sutelk-
ta į NATO!

Yra dar vienas dalykas. Komen-
tatoriui net į galvą neateina min-
tis, jog tokią pačią teisę į Euro-
pos Jungtines Valstybes turi ir
Europos socialistinės valstybės. O
kas tuomet? Bet dairytis po busi-
mą laiką, prognozuoti, kas ir kaip
tuomet, matyt, kad neverta. Pa-
saulis pavargo nuo ginkluotės, nes-
santaikos.

Tikiuosi, kad suprantate...

Pr. Silinis

Vilnis, 1988 m. spalio 13 d.

LIETUVOS ŽYDAI UŽ TAUTINIŲ ATGIMIMĄ

Jei kas paklaustų, kas būdinga šią vasarą Vilniui, nedvejodama atsakyčiau — visuomenės mitingai. Ilgai tylėjusi visuomenė audringai prasiveržė su savo nuomone viešumon skaudžiausiais praeties ir nūdienos klausimais. Mitinguose, kuriuos organizuoja birželio pradžioje susikūręs Persitvarkymo sąjūdis, dalyvauja dešimtys tūkstančių žmonių, visi, kam tebeskauda stalinizmo padarytos žaizdos, kam rūpi, kad persitvarkymas ir nuo jo neatskiriama vienuma, demokratija įsitvirtintų negrįžtamai, visi, ką neramina opiausios ekonomikos, ekologijos, tautinės savimonės problemos.

Tačiau pirmasis mitingas nacionaliniu pagrindu buvo organizuotas Vilniaus senamiestyje liepos 8 dieną. Jį organizavo ne Persitvarkymo sąjūdis, ne kokia kita organizacija, o du žydai: Vilniaus gyventojų buitinio aptarnavimo kombinato „Paslauga“ darbininkas Grigorijus Alpernas ir Trakų buities tarnybos darbininkas Georgijus Belickis. Mitingas buvo skirtas Vilniaus geto aukoms atminti. Žydų bendruomenė gausiai susirinko buvusio žydų geto teritorijoje. Prieš karą toje vietoje buvo ir istorinis-kultūrinis Vilniaus žydų centras su savais gatvių pavadinimais, didele, sena sinagoga. Šiandien čia nieko panašaus nėra. Nėra net atminimo lentos geto aukoms atminti. Žydai, kaip ir kitos nacionalinės mažumos, atsidūrė tautinės savimonės, kultūros, meno, tradicijų išsaugojimo akligatvyje. Nacistai karo metais nužudė daugiau kaip 90 procentų visų Vilniaus žydų. Stalino nusikalstama politika pokario metais praktiškai ištrynė patį tautos pavadinimą — žydai. Liko, geriausiai atveju, žydų kilmės žmonės. Net ir šiom dienom leidžiamoj Tarybų Lietuvos enciklopedijoje prie žymiausių žydų rašytojų, menininkų pavardžių spausdinamas prierasas — žydų kilmės. O talentingiausias šiandieninis žydų rašytojas Grigorijus Kanovičius, kuriam šiemet paskirta Lietuvos valstybinė premija, tituluojamas... rusų rašytoju.

Mitingo pradžioje ir buvo pažymėta, kad net atmintis keletą dešimtmečių buvo uždaryta pogrindin, drauge su ja uždarytos žydų mokyklos, vaikų darželiai, kultūros įstaigos. Būtent dabar, persitvarkymo, viešumo ir demokratiškos sąlygomis, susidarė palanki situacija išeiti atmintis iš pogrindžio, pasijusti žydams žydais su savo kalba, kultūra, tradicijomis. Laikas prisiminti tuos, kurie masiškai buvo sunaikinti vien todėl, kad jie buvo žydai. Tai buvo vienintelis jų nusikaltimas.

Būtent 1941 m. liepos 8-ąją įsigaliojo prieš žydus nukreipti nacistinių okupantų įstatymai: žydams tam tikromis valandomis buvo draudžiama pasirodyti gatvėje, visi turėjo nešioti geltonus skritulius su raide „J“ viduryje ir t. t. Tai buvo masinio antižydiško genocido pradžia. Tūkstančiai Vilniaus žydų atgulė į bendrus kapus Paneriuose. Mitinge kalbėjo atsiktiktinumo dėka gyvi likę žydų geto kaliniai. Ne vienas jų savo žodį pradėjo: „Ir aš buvau duobėje“.

Šiandien pagaliau šie žmonės atėjo pareikšti pagarbos savo tautai, jos atminimui. Atėjo laikas prisiminti, kad turtinga žydų kultūra iki karo buvo neatskiriama visos Lietuvos kultūros dalis. Ir jos sunaikinimas — didelis nuostolis visai mūsų krašto kultūrai.

Beje, mitinge skambėjo trys kalbos: idiš, lietuvių ir rusų. Beveik visi kalbėjusieji laikė savo pareigą bent keletą sakinių pasakyti gimtąja idiš kalba. Nemažai žydų

Vilniai, 1988 m. spalio 13 d.

pabrėžė, kad jie yra Lietuvos žydai, todėl kalba lietuviškai.

Istorijos mokslų daktaras Solomonas Atamukas pažymėjo žydų tautos neatskiriamumą nuo lietuvių: „Mums labai skaudu todėl, kad Vilnius buvo žinomas kaip pasaulio Jeruzalė Lietuvoje. Mums labai skaudu todėl, kad Vilnius buvo labai didelis žydų kultūros centras. Lietuvos žydų dialektas — idiš — tapo literatūrine žydų kalba visame pasaulyje. Galima būtų daug kalbėti apie žydų nuopelnus Lietuvoje kartu kuriant, vystant Lietuvos valstybę. Žydai šimtmečius drauge kentė visus vargus, visus skausmus, kuriuos ir lietuvių tautai teko kentėti“.

Istorikas Solomonas Atamukas papasakojo, kas daroma žydų kultūrai prikelti. Praėjusiais metais prie Lietuvos kultūros fondo buvo sukurta žydų rėmimo grupė. Šią vasarą ji organizavo žydų dailės parodą Kaune. Dabar ši grupė perorganizuota į žydų kultūros draugiją. Taigi žydai vėl turės savo kultūrinę organizaciją. Atkuriamas iki 1949 m. Vilniuje veikęs žydų muziejus. Jam greičiausiai bus perduotas kino teatras „Pionierius“.

— Aš labai jums dėkoju už tai, kad jūs čia taip masiškai susirinkote, — pasakė Solomonas Atamukas. — Kad mes kartu broliškai ir žydai, ir lietuviai, ir rusai, kitų tautybių žmonės kartu kalbame apie vieną ir tą patį: apie kiekvienos tautos — didelės ir mažos — teisę gyventi, apie kiekvienos tautos — didelės ir mažos — teisę kalbėti savo kalba. Mes, kaip pilnateisiai Lietuvos piliečiai, norim tik gero Lietuvai, mes norim išgarsinti Lietuvos vardą dar labiau, lietuvių tautos humaniškumą, lietuvių tautos supratimą, kad jos garbė ir jos laisvė yra neatskiriama ir nuo kitų tautinių mažumų laisvės ir garbės, gyvenančių čia, Lietuvoje.

Žmonės mitinge reikalavo atstatyti senąją didžiąją sinagogą, kuri dar pokario metais buvo pripažinta senovės kultūros paminklu... ir užuot atstacius likusius po karo griuvėsius — nugriauta.

Mitingo dalyviai prie mikrofono pakvietė architektą Augį Gučą, kuris atsakingas už Vilniaus senamiesčio regeneraciją. Architektas pripažino, kad, neatsižvelgiant į senas nacionalines tradicijas, neatkuriant jų, Vilnius praras savo dvasią, neatgaus visumos. Dabar yra pradedamas daryti naujos kartos Vilniaus senamiesčio regeneracijos projektas, ir visi konstruktyvūs pasiūlymai labai pageidautini. Jis pasiūlė žydų jaunimui imtis kvartalo istorinių, archeologinių tyrinėjimų.

Žydų kultūros draugijos vadovas, filologas Emanuelis Zingeris labai susijaudinęs kalbėjo apie žydų tautinę savimonę. Iki karo tai buvo tauta, žydinti tiek savo religine, tiek savo pasaulietine kultūra. Žydų jaunimo modernistinio meno ir literatūros grupė „Jungvilna“ davė pasauliui geniausiai poetus: Chaimą Gradą, Abromą Suckaverį, Volfą... O dabar — vaikai žydų šeimose nemoka gimtosios kalbos, nežino papročių, tradicijų. Rudenį Lietuvon atvažiuoja iš JAV vienas žymiausių pasaulio tapytojų ir skulptorių Arbit Blatas. Gal jam vertėtų pasiūlyti sukurti paminklą Panerių aukoms.

Mitingas tęsėsi dvi valandas. Žmonės siūlė steigti sekmadienį žydų mokyklą, daugelį kitų dalykų, įgalinančių normaliai, laisvai mokytis savo tautos ir kultūros istorijos, savo kalbos. Nutarta tais klausimais surengti specialų mitingą.

Mitingo pabaigoje buvo priim-

GAMTOS APSIVALYMAS PRASIDEDA NUO SAŽINĖS APSIVALYMO

Nieko nėra brangesnio už skaidrų upių ir upelių vandenį, už tyrą orą, už pirmąsias švarias dirvas... Nūnai žmogaus egzistencijos klausimas — tai gamtos išsaugojimo klausimas. Ir ši problema išsprendžiama ne vienos tautos ir ne vienos šalies jėgomis, ją įveikti pajėgi tik visų tautų ir visų šalių vienybė. Štai tokias mintis vežė per Lietuvą nuo Ignalinos atominės elektrinės mūrų iki gintarinio Baltijos pajūrio Persitvarkymo sąjūdžio dviratininkų kolona, nešė iš Kauno į Klaipėdą „Atgajos“ klubo organizuoto ekologinio protesto žygio dalyviai.

Apie tūkstantis žmonių, gerai suvokusių ir įsisaumonusių ekologijos aksiomas, dalyvavo šiuose renginiuose, kalbėjo su tūkstančiais mūsų krašto gyventojų. Vien „Atgajos“ dalyviai surengė pakeičiamą 11 mitingų, kuriuose dalyvavo apie šimtą tūkstančių žmonių. Ir visur buvo kvalifikuotai kalbama apie pakibusią virš Lietuvos ekologinės krizės grėsmę, apie priemones, kurių turime imtis, kurias turime visi kontroliuoti, kad nuskaidrėtų Nemuno vandenys, pasunkėtų Kuršmarių žvejų valkšnos, kad lengviau atsikvėptų didmiščių, pramoninių Jonavos, Mažeikių, Akmenės, Kėdainių rajonų gyventojai.

Ekologiniuose renginiuose dalyvavę mokslininkai savo tezes parėmė gausiais tyrimų duomenimis. Tokiais stulbinančiais ir netikėtais, kad daugelis turėjo jei ne balsu, tai bent mintyse prisipažinti, kad viso teršimo ir jo pasekmių masto pilnai neįsivaizdavo. Nūnai ekologija — tai ne vien nutekamojo vandens latako santykis su upe, tekančia iš miesto į jūrą. Tai didžiulis kompleksas netobulos gamybos technologijos, automobilizmo, be saiko beriamų į dirvas chemikalų sąveikos su vis didėjančiu gyventojų tankumu, tai — gilinantys krizės reiškiniai neteisingo miškų naudojimo, besaikės melioracijos, irigacinių tvenkinių, ekonomiškai neapsimokančių pramonės objektų statybos padariniai.

Ekologinio protesto žygis baigėsi Klaipėdoje. Čia Žvejų kultūros rūmų salė negalėjo sutalpinti visų norinčių išklausti autoritetinių žmonių nuomonės ir pasisakyti savo minčių. Baigiamojo akordo rezultatu tapo kolektyvinis laiškas su tūkstančiais parašų respublikos vyriausybei, kuriuo rei-

Kontraktas su kompiuterių gamintojais

Lietuvoje atsiranda vis daugiau kompiuterių naudotojų, suprantama, kad vis daugiau reikia ir kompiuterių. Neperdedant galima sakyti, kad tuo klausimu vidaus rinkos galimybės kol kas neribotos. Kuriasi vis nauji programavimo centrai, vis daugiau kompiuteriai panaudojami kasdieniniame redaktorių, konstruktorių, dizainerių darbe. „Sigmos“ skaičiavimo mašinų gamybos susivienijimas dabar jau sukūrė elektronines „smegenis“, kurios gali „mąstyti“ grafiniais vaizdais ir konstruktoriui pakeičia ne tik braižytoją, bet ir išsistą konstravimo techninę tarnybą.

tas kreipimasis į miesto vykdomąją komitetą dėl geto kalinių, sušaudytų Paneriuose, atminimo įamžinimo, žydų kvartalo su jame buvusiu gatvių pavadinimais, istoriniais pastatais atkūrimo Vilniaus senamiestyje. Po kreipimusi pasirašė ne tik žydai, bet ir mitinge dalyvavę lietuviai. Žydų kultūros atgaivinimas, be abejonės, praturtintų bendrą Lietuvos kultūrą.

R. Jakutyte

kalaujama, nepaisant jokio spaudimo, neatnaujinti Ignalinos trečiojo energetinio bloko statybos. Kaipgi sveiku protu suvokti, kad sąjunginė žinyba Lietuvos žemėje jį pradėjo, net neturėdama projekto, užsakiusi Černobylyje labai blogai užsirekomendavusius įrengimus, planuodama paleisti čia netobulą reaktorių! Laiške taipogi

siūloma peržiūrėti Kaišiadorių hidroakumuliacinės elektrinės projektą — juk šiandien aišku, kad šis objektas ekonomiškai ir ekologiškai nenaudingas. Vieningai buvo keliami idėja nestatyti respublikoje jokių naujų pajėgumų, kol nebus pakankamai kvalifikuotai ir patikimai išspręsta krašto gamtos regeneracijos problema. Visuomenės argumentai logiškai ir

nepaneigiami: Lietuvoje nutekamieji vandenys valomi žemiau kritinės ribos, Vilnius neturi kompleksinių valymo įrenginių, o Kaunas — išvis jokių. Džiūsta miškai aplink Jonavą ir kitus

stambius chemijos objektus, dirvos dėl žemdirbių aplaidumo, dėl neteisingų žemdirbystės mokslo autoritetų rekomendacijų apnuodytos sunkiaisiais metalais ir pesticidais, dėl to vis blogėja maisto kokybė, nes žemės ūkyje be saiko naudojami nitratai...

Kuo daugiau ekologinės informacijos ir kuo daugiau viešumo, kuris išjudina biurokratus, verčia mąstyti ir veikti vadovus. Tokias mintis baigiamajame renginyje išsakė „Gimtojo krašto“ redaktorius Algimantas Čekuolis. Jį papildė mokslininkai, priminę, kad ekologinė kultūra — tautos kultūros dalis. Tai argi mes galime save vadinti kultūringais, jei nežinome, ar išsaugosime Baltiją? Renginių ir mitingų metu atlikta apklausa parodė, kad žygio dalyvių mintį kurti mūsų respublikoje ekologinio lavinimo sistemą palaiko liaudis, kad būtina įsteigti nepriklausomą ekologinių tyrimų laboratoriją ir ekologijos muziejų prie Lietuvos kultūros fondo. Ir audringais plojimais buvo sutikta žinia, kad lapkričio mėnesį įvyks Lietuvos „Žaliųjų“ sąjūdžio steigiamoji konferencija. Lietuvos gamtai, jos žemei ir vandenims reikalingi gynėjai. Gamybininkai jais būti negali. Ir visuomenė šią pareigą ima ant savo pečių.

Pranas Andriukonis

Kompiuterizuoti ir padaryti našesniu savo darbą siekia ir inžinieriai. Grupė respublikos įmonių ir organizacijų kreipėsi į senesniai susikūrusį savarankišką Lietuvos užsienio prekybos susivienijimą „Litimpeks“, kuris gana sėkmin-

gai kaupia sandėrių sudarymo ir judrios prekybos patirtį, rasti tokius ir patikimus kompiuterius gaminančią firmą bei suderėti jos produkciją. Tam tikslui buvo pasiskirta trečdalis milijono dolerių

Po žvalgybinių komandiruočių buvo nutarta pasikviesti pademonstruoti savo kompiuterius anglų firmą „S.P.E.K.“ Kodėl ji būtų buvo pasirinkta? Todėl, kad gamina tai, ko reikia: kompiuterius, skirtus inžinieriams. Pirkėjai liko patenkinti anglų pateiktas pavyzdžiais — tai naujausi kompiuteriai, kuriuos turi net ne visos Vakarų firmos. Be to, „Litimpeks“ savo iniciatyva pasiūlė firmai Vilniuje įkurti punktą, kuris aptarnautų visus į šalį importuojamus anglų kompiuterius.

Vladas Rurholtė

Siaulių rajono kolūkio "Už taiką" žmonės dvylika metų bendrauja su LTSR rašytojų sąjunga. Kolūkis yra įsteigęs poeto Zigmo Gėlės-Gaidamavičiaus premiją už geriausią metų poetinį debiutą. Restauruotame poeto gimtajame name Naisiuose įsikūrė rajono literatūros muziejus.

A. Dilio nuotraukoje: Siaulių rajono literatūros muziejus Naisiuose.

KAIP GREITAI KEIČIASI SMEGENYS

Iš Vilniaus ne taip lengva pasakyti, ar Jonas Valantiejus iš tikrųjų Jonas Valantiejus, ar tai tik parašas po „Drauge“ paskelbtu straipsniu „Meluotas atvirumas“. Tai, beje, padaryta praėjusių metų spalį, atsiliepiant į „Gimtajame krašte“ paskelbtus Antano Augaus rašinius. Valantiejus irgi abejoja, ar Antanas Augus tikrai Antanas Augus. Užtikrinu Jus, gerb. Valantiejau, kad Antanas Augus tikrai yra Antanas Augus, kaip tikra, kad jis yra istorijos mokslų kandidatas.

Žinoma, tai ne akstinas rašyti straipsnį. Galvoju: kažin, ką dabar Valantiejus pasakytų, kai nuo to straipsnio praėjo tiek nemažai laiko? Neabejoju, kad jo galvoje ir tuomet minčių būta daugiau, negu sugebėta išsakyti rašinyje, bet tai ne priekaištas, tai — visai natūralu. Ir Lietuvoje net ir dabar vaikšto nemažai žmonių, vis dar laukiančių, kada sugrįš tie rožiniai, labai ramūs ir aiškūs laikai. Ko norėti iš Amerikoje gyvenančio tautiečio? Jis pasiliko teisę nepasitikėti atvirumo politika, nes matė, kad šiame kelyje ne kartą klupome, taip ir nesuspėję išbristi iš stalinizmo laikų, nesugebėję išsitiesti visu ūgiu.

Bet argi tokio prakeikimo ženklas amžiams ant mūsų lemties? Patikėtume tu, ir tuomet viešumo politika pasiliktų tik lozungu. Bet, ačiū die, žmonės supranta, kad vežimas pajudėjo ir kaip greitai ir toli jis nuvažiuos — tepriklauso nuo jų pačių. Tad ir „Gimtas kraštas“ nedelsdamas kibo į darbą ir natūralu, kad būtent jis pirmasis patraukė užsienio lietuviškos visuomenės dėmesį.

J. Valantiejus tą savo rašinį pradėjęs taip: „Bolševikų „Gimtas kraštas“ darosi labai naudingą laikraščiu. Iki gorbaciovinės „atvirumo“ politikos jis buvo tokio lygmens, kad jo propaganda beveik niekam negalėjo kenkti dėl neįtikėtino lėkštumo. Dabar ta pati propaganda tobulinama, tačiau gražu, kad ir naujose formose jis gauda tik savo uodegą, tuo išryškindamas savo veidą, ir gal visa „glasnost“ naudinga visiems“.

Nepriimkime čia pareikštų minčių už gryną pinigėlį. Beje, jos labai ir aiškios. Tačiau ne „Gimtas kraštas“ kaltas, kad anksčiau buvo kitokio lygmens. Jis buvo lygmens pagal tą erdvę, kurią turėjome žodžiui ir teisybei. Ir vis dėlto kunigas yra kunigas ne tik prie altoriaus — „Gimtas kraštas“, neturėdamas teisės į istorinę teisybę, vis dėlto išliko sąžiningas, rašydamas apie tai, ką turime racionalaus, gražaus. Taigi, bukim sąžiningi ir supraskim, kad „Gimtas kraštas“ negalėjęs pranokti savo laiko, būti kažkokia išimtimi.

4

Laikraštyje išliko tie patys darbuotojai. Tiesa, pasikeitė redaktoriai — vietoj V. Reimerio atėjo dirbti A. Cekuolis. Ne be jo laikraštis išėjo į priešakines persitvarkymo pozicijas, bet šiaip ar taip — naujo redaktoriaus atėjimas gražiai sutapo su persitvarkymo, su viešumo atėjimu. Tai lemtinčiausias veiksnys, pakeitęs „Gimtojo krašto“ veidą.

J. Valantiejus, kaip tą matome iš pateiktos citatos, tai, kas „Gimtajame krašte“ atsirado naujo, tiesioje su „propagandos tobulinimu“. Tuomet jam tenka sutikti, kad to paties kalibro žmonės, kurie anksčiau laikraštį laikė žemesniame lygyje, ne durniai ir, vadina, jų smegenis ne buza maitina. Argi — ne?

Nėra reikalo kilnoti „Gimtojo krašto“ numerius, padant, ką juose naujo randa jo skaitytojai. Bet kad tai bolševikinis laikraštis, nesiginčykim. Grįžtama prie Lenino, grįžtama į tą bolševizmą, kuris ne lozungu, o veiksmu, visa savo egzistencija garantuoja žmogui laisvę, garantuoja, pasakysim, žmogų žmoguje. Ir manau, kad jeigu tuo Lietuvos žmonės nepatikėtų nuoširdžiai, nepatikėtų masiškai, tai jau šiandien galima peržengti savo kitoksnę ateitį ir vėl sugrįžti į tą Mažąją žemę, kur patikėta, kad iš čia buvo kone laimėta kova prieš fašistinę Vokietiją.

Tad dar kartą — nėra ko stebėtis, kad daug dar mūsų išėvijoje gyvenančių tautiečių ne iškart patiki persitvarkymo ir viešumo politika kaip revoliuciniu, daug ką žmogaus labui iš esmės pertvarkančiu veiksmu. Toks išėvijos nepasitikėjimas persitvarkymui nepavojingas, bet jis būtų jam kilpa ant kaklo, jeigu juo nepatikėtume mes, Tarybų šalies žmonės. Sakyčiau, kad net tik tikėjimas juo dabar reikią didelę kovą už ateitį. Bet gal, sakau, dabar ir pats Jonas Valantiejus kritiškai įvertintų ankstesnius savo rašinius apie persitvarkymo ir viešumo politiką?

O tuomet, pavyzdžiui, rodydamas į Antano Augaus straipsnius, jis rašė:

„Tai rodo bolševikų užkietėjimą, kur jie nėra priversti keistis. Antra, matyt, jie neatsisako nuolatinę istorijos klostojimų, kaip pagrinidinio įrankio tų klostojimų išteisinimui. Trečia, tai rodo, kad jie ieško ne kokio pagerinimo, o tiko į specialius taikinius...“ Ir taip toliau, ir panašiai. Bet apipešti šią citatą jau paliekame jos autoriui J. Valantiejui. Nuo jos atsiradimo praėjo nemažai laiko. Ir mums, ir jam juk turėtų būti įdomu pasiūlyti, kaip greitai įvykiai ir faktai veikia žmogaus smegenis.

Pranas Sklerius

KAIP RUDNOSIUKAS GRĮŽO NAMO

Seniai kalbama, jog reikia, laipai reikia Lietuvos vaikams pažinti Meškiuką Rudnosiuką. Atskiri posmai buvo spausdinti „Lietuvos vaikų poezijos“ chrestomatijoje, tačiau ji skirta ne Lietuvos jaunųjų skaitytojų masei, be to, poemos dalis teišspausdinta. Todėl ypač pastaraisiais metais stiprėjo noras išspausdinti knyga eiles, kurias taip gerai prisimena senesnės kartos skaitytojai:

Ten miške, kur eglės ošia,
Po pušim sena, sena
Buvo meškinas Rudnosis,
Rudnosienė jo žmona.

Ir turėjo jie meškiuką, —
Rudnosiuką kaip ir jie, —
Buvo jis dar be kelyčių
Ir bėgiojo tik namie.

Klasikiniu tapęs lietuvių vaikų literatūroje, šis Vytės Nemunėlio kūrinys pirmą sykį knyga išėjo 1939 m. Kaune. Po to du sykius pakartotas svetur, „Meškiukas Rudnosiukas“ taip ir nepasiekė Tarybų Lietuvos jauniausiųjų skaitytojų. Todėl buvo siūloma kūrinių išleisti Vilniuje — žinoma, nepalyginamais su išėviškais tiražais. Tačiau Bernardas Brazdžionis su „Vyturio“ leidyklos pasiūlymais išspausdinti vėl Lietuvoje Vytės Nemunėlio slapyvardžiu pasirašytą poemą kategoriškai nesutiko. Dar daugiau: „Draugo“ laikraštyje ir kitur buvo dramatiškai skelbiama, jog okupantas noris visokiais būdais „suvilioti“ B. Brazdžionį, panaudoti poeto kūrinio spausdinimą Lietuvoje emigracijai skaldyti, jos patriotinėms pastangoms silpninti ir t. t. Ką darysi, B. Brazdžionio likimo draugai ir net jo bičiuliai S. Santvaras, A. Vaičiulaitis, L. Dovydenas ir kiti mielai spausdinasi Vilniuje, o jis — ne, ir dar atsisakymą palydi demonstratyviais, deklaratyviais, išdidžiais pareiškimais... Aišku, jog ne kokie nors čia principai lemia (kodėl jie nevaržo minėtų emigraci-

jos rašytojų?), o ypatinga B. Brazdžionio padėtis išėviškoje visuomenėje, beje, neludijanti, kad jis turi nevaržomą kūrybinę ir žmogiškąją laisvę...

Tačiau ir Lietuvoje be „Rudnosiuko“ visą laiką gyventi nešineri. Ir todėl atsirado kitas, gal net ir vaisingesnis būdas paskelbti Vilniuje šį Vytės Nemunėlio kūrinį: išspausdinti periodikoje. Inicijavos ėmėsi „Lietuvos pionieriaus“ laikraštis, kuris leidžiamas nuo 1946 m. rugpjūčio 1 d. ir pasirodo du kartus per savaitę. Jo tiražo nepasiekė jokia lietuviška knyga: 157 800 kopijų. Toks jis buvo, kai laikraštyje pradėtas spausdinti „Meškiukas Rudnosiukas“. Publikaciją paruošė Julius Keleras, parašęs įžangos straipsnelį „Keli žodžiai apie Vytę Nemunėlį“. Tai — jauniausios poeto kartos atstovas, 1987 m. baigęs Vilniaus universitetą ir šią vasarą išleidęs „Pirmosios knygos“ serijoje eilėraščių rinkinį „Žiemos valtys“ (gimęs 1961 m. Vilniuje, jis pradėjo spausdintis 1980 m., dirba Kino studijoje). Jis domisi išėviška literatūra, perskaitė daug jos knygų, ypač poezijos. Vytės Nemunėlio pristatymas Lietuvos skaitytojams — vienas pirmųjų jo rašinių išėviškos literatūros temomis.

Taip ir grįžo į Lietuvą „Meškiukas Rudnosiukas“, kad ir paties gimdytojo draudžiamas. Ką darysi, juk tas išdykęs simpatiškas meškiukas gali ir savarankiškai pasielgti. O Lietuvos vaikai gavo dar vieną gerą naują draugą. Ką darysi, kad jiems jis — naujas, bet, kai vėl apsigyveno tėvų krašte, greitai pasidarys senas pažįstamas.

Poema laikraštyje išspausdinta mokinio raštu rašytomis raidėmis, Taidos Balčiūnaitės piešiniais iliustruota, su tęsiniais per kelis numerius.

Tad — sveikas, Rudnosiuk, Vilniuje ir visoje Lietuvoje!

Vladas Viešintas

LIETUVIŠKŲ PLOKŠTELIŲ KELIAI

Siemė Vilniaus plokštelių studija švenčia trisdešimtmečio jubiliejų.

Štai ką pasakoja Lietuvos TSR nusipelnęs meno veikėjas Valerijus Indrikonis — studijos įkūrėjas.

Buržuazijos valdymo metais Lietuvoje garso įrašų nebuvo. Kipro Petrausko ir kitų žymių atlikėjų dėka, važiuavusių į Londoną, Berlyną ar kitur, buvo išleista keletas plokštelių.

Atkūrus Tarybų valdžią Lietuvoje, Radijo komitetas, atrinkęs iš magnetofono juostų geriausius kompozitorių kūrinius, aranžuotas liaudies dainas, išleisdavo vieną kitą plokštelę. Pabaltijo respublikas aptarnavo Rygos garso įrašų ir gramafono plokštelių fabrikas „Ligo“.

1958 m. Vilniuje buvo įsteigtas garso įrašų filialas. Pradžią visada — ne iš lengvųjų. Nei specialistų, nei patalpų, tačiau tų pačių metų rudenį pradėta daryti įrašus. Pirmoji plokštelė — V. Klovos operos „Pilėnai“ fragmentai.

1962 m. buvo atidaryta plokštelių studija. O 1964 m. liepos mėnesį ši studija, Vilniaus plokštelių studija, savarankiška, įeinanti į sąjunginės „Melodijos“ firmą.

Ten ji ir dabar tebėra — Jaunimo sode.

Apie plokštelių paruošimo darbą paprasčiau papasakoti plokštelių studijos redaktorė, čia besidarbuojančią nuo 1964 m. Zinaidą Nutautaitę-Indrikonienę.

— Gavę LTSR kultūros ministerijos, Kompozitorių sąjungos, koncertinių organizacijų bei atlikėjų paraišką būsimoms plokštelėms,

sudarome planus. Planus siunčiame į Maskvą, „Melodijos“ firmą — mes viena iš devynių, esančių šio susivienijimo studijų.

Baigtą įrašą, perklaustytą mūsų meno tarybos, apipavidaliname, nes plokštelei reikalingas estetiškai iliustruotas vokas ir anotacija. Čia mums talkina dailininkai, muzikologai, rašytojai. Taip paruoštą siunčiame į Maskvą. Iš ten ji keliauja į fabriką. Mūsų plokštelės gamina Rygos „Ligo“ fabrike. Tiražas įvairus — apie tūkstantį.

Fabrikas plokšteles atiduoda į plokštelių prekybos namus. Mūsų plokštelių didžiausia dalis paliekama respublikos parduotuvėse. Kai kurios siunčiamos ir į kitas respublikas bei užsienį. Tai G. Apavičiūtės, M. Rubackytės, V. Ganelino džiazo trio, „Liepačių“ choro, „Argo“ grupės, „Ratilio“ etnografinio ansamblio ir kitos plokštelės.

Ant studijos sienų — ištisa vokų paroda, bylojanti apie išleistas įvairiausio žanro plokšteles — nuo klasikines iki liaudies muzikos, nuo pasakų vaikams iki poezijos. Tai — serijos „Tarybų Lietuvos kompozitoriai“, „Tarybų Lietuvos rašytojų balsai“, estrados dainininkų I. Miščiukaitės, V. Malinausko, A. ir V. Frankonių, N. Ščiukaitės atliekamos dainos.

Zvilgsnį patraukė pirmosios, dar prieš tris dešimtmečius išleistos V. Klovos, J. Indros, R. Marijošiaus ir kitų kompozitorių bei atlikėjų kūrinių plokštelės.

Dabar kataloguose sukaupta apie pusketvirtą šimto plokštelių, ir kas metai jų sąrašas ilgėja.

Sofija Stanevičiūtė

Vilnis, 1988 m. spalio 13 d.

Kas namų Pietuvyse

Visuomeninis Šiaulių vandentiekio muziejus.

D. Fligelio nuotr.

KAIP PAVADINTI RUONIUKĄ

Nuo seno zoologijos sode jo įnamiams duodamas vardas. Tokia tradicija gyvuoja ir Klaipėdos jūrų muziejuje-akvariume, kuris nūnai tapo vienu įdomiausių ne tik Pabaltijo, bet ir Skandinavijos bei Rytų Europos gyvųjų kampelių, kur gyvena retų gyvūnų rūšys. Neseniai Klaipėdos jūrų muziejaus baseinuose nardanti pilkųjų ruonių šeima pasipildė nauju nariu — gimė simpatiška ruoniukė. Po debatų ją buvo nutarta pavadinti retos pajūrio gėlės vardu — Zunda. Vos gimusi, mažylė svėrė 5 kg, tačiau po dešimties dienų jau priaugo iki 27 kg. Ji leidžiasi netgi paimama ant rankų ir nufotografuojama.

Zundai labai pasisekė. Dieną prieš jai gimstant, palikuonio susilaukė kita ruonė, bet naujagimis prigėrė — jo nepavyko išsaugoti.

Ruonių gimimo atvejų yra pasitaikę Varšuvos ir Berlyno zoologijos soduose, tačiau ten patelės neišmaitindavo savų vaikų. Tad tiksliai Klaipėdoje ruoniai gali būti ramūs dėl savo palikuonių. Mat

čia į jų racioną dedama vitaminų iš 15 komponentų, o tai ir yra dalykas, kurio ruoniams stinga nelaisvėje.

Dabar muziejuje su naujagimiais Zunda ir Magdute — yra devyni pilkieji ruoniai, du grenlandiniai, vienas žieduotasis, septyni šiaurės jūrų kotikai ir trys jūrų liūtai. Daugelis šių gyvūnų nykstantys, įrašyti į Raudonąją knygą.

Nariuotakojams ir pingvinams išmaitinti iš žvejų kas mėnuo perkama 3—4 tonos žuvies, o antra tiek prigaudo muziejaus žvejybos laivas „Kopgalis“.

Kotikus ir jūrų liūtus — Borą, Bocmaną, Rikį ir kitus — dresiruoja Vytautas Mažeika ir Romas Rimkus, tie gyvūnai pasirodo lankytojams skirtuose atrakcionuose. Tačiau dresiruojamos tik tos gyvūnų rūšys, kurioms negresia išnykimas.

Muziejaus mokslinių darbuotojų tikslas — sukurti didelę retųjų jūros žinduolių bandą ir pradėti tyrimus, kaip pagausinti jų populiacijas natūralioje aplinkoje.

Vidas Vertelka

ORNITOLOGIJA... ŠILTNAMEYJE

Mokslininkai iš pradžių skeptiškai pažūrėjo į pasiūlymą Vilniaus šiltnamių kombineite įkurti ornitologinių stebėjimų postą. Tačiau šiandien toks LTSR Mokslų Akademijos Zoologijos ir parazitologijos instituto padalinys jau egzistuoja. Kaip jis atsirado ir kodėl?

Į tai, kad naktį, apšviečiant šiltnamius, sudaromas toks šviesos efektas, kuris vilioja praskrendančius paukščius, ypač tuo metu, kai naktys ilgesnės už dieną, dėmesį atkreipė vienas buvęs ornitologas, kuris, pakeitęs darbavietę, emė dirbti Vilniaus šiltnamių kombineite. Kolegos palaipsniui susidomėjo tokia žinia. Apsilankė naktį šiltnamiuose ir pasirodė, kad tikrai: šiltnamių metamoje šviesos aureolėje puikiai galima išskirti čia suskrendančių paukščių rūšis, juos suskaičiuoti. Taip atsirado dar viena mokslinė laboratorija, tirianti gamtos ir miesto sąveiką. Šiandien mokslininkai intensyviai

tyrinėja miesto ekologiją, kaip gyvūnai prisitaikę gyventi urbanizacijos sąlygomis. Šiuolaikiniam Vilniuje, sakysim, rasime apsigyvenusių ne tik strazdų, bet netgi lapių esama, o pasitaiko, kad ir briedis užklysta į senamiesčio gatveles. Kas juos čia traukia, kaip gyvūnai plinta urbanistinėje aplinkoje? Į šiuos klausimus dar reikia rasti atsakymus. O kol kas praktika parodė: vadinamasis „šiltnamių“ metodas vienas efektyviausių, tyrinėjant paukščius. Juo bus gauta daug naujų žinių apie mažiausiai iširtą naktinę paukščių migraciją.

Vytautas Usinaitis

Humoras — linksmas esmes nu rengimas.

Dienos laidojamos taip vienodai, kad, laidodami jas, užmiegame.

Zmogus savo laimės kalvis. Jei niekas neatima kūjo.

ROŽĖS VIETOJ TEPALO KLANŲ

Kauno specializuotos autotransporto įmonės kieme šiomet vos viena kita rožė žydi — nemaža krūmų iššalo po praėjusios žiemos.

Grožis ir gamyba čia neatskiriami. Pirmasis tuo ėmė rūpintis, tik kuriantis naujoje vietoje įmonei, buvęs jos direktorius, dabar Kauno miesto Vykdomojo komiteto pirmininko pirmasis pavaduotojas, technikos mokslų kandidatas Bronislovas Kučinskas. Bronius Palionis, dabartinis direktorius, irgi negaili tam lėšų ir jėgų. Br. Palionis baigė Sibiro technologinį institutą. Kai tėvai buvo reabilituoti, sugrįžo gimtinėn. Brolis pasiliko Sibire, vedė vokiетę, dirba geologų ekspedicijoje. Bronius dažnai pas jį važiuoja — abu medžiotojai. Dvi savaitės taigoje, kol atskrenda paimti malūnšparnis. Medžioklės laimikis lieka vietos medžioklės ūkiui, su kuriuo sudaroma sutartis. Sau — įspūdžių iki kito medžioklės sezono.

Dar direktorius žaidžia badmintoną, vasarą žavis serfingu. Įgyvendino vaikystės svajonę — skraido sportiniu lėktuvu, turi pirmąjį aukštojo pilotazo lakūno atskyry.

Tokia direktoriaus aistra sportui persiduoda ir kolektyvui... Atletinės gimnastikos mėgėjus įmonės sporto salėje treniuoja Saulius Misevičius — šalies čempionas, absoliutus Čekoslovakijos žurnalo „Trener“ taurės turnyro laimėtojas. Krepšinio mėgėjai vasarą treniuojasi lauke.

Dabartinės įmonės valdose kada kada ganėsi aplinkinių gyventojų

karvės. Kai kas iki šiol negali to pamiršti. Naktį išpjauna tvoroje skylę. Ir drožia per pievą senais takais. Tempia į tvenkinį visa, kas namuose nereikalinga. „Nuimsim tą tvorą, tegul žinosi“, — jau mojo ranka direktorius. Ir per miesto laikraštį pakvietė gyventojus naudotis įmonės teritorijoje esančiais sporto aikštynais. Už mokesčių. Pageidaujančių neatsirado. Matyt, per tvorą, kad ir rizikuojant, smagiau...

Vasarą aikštynai ištuštėja. Miesto tvarkytojai vyksta prie pajūrio, kur įmonė išnuomoja jiems kambarius. Važiuoja į ekskursijas, aplanko kaimynines respublikas. Trumpalaikio poilsio įmonės bazėje Kauno rajone savaitgalį galima praleisti su šeima.

Vaikai atostogauja Panemunėje, „Trimito“ pionierių stovykloje. Ne sezono metu stovykla tampa profilaktoriumu.

Labiausiai pasikeitė darbo sąlygos. Pokario metais miestas dar neišsiversdavo be arklukų, po to buvo senosios pusantratonės, kurios šiandien nebent į senovinių automobilių parodą tiktų. Nebuvo įmonėje remonto bazės.

Šiandien Kauno specializuotą ATĮ vadina pavyzdinio darbo įmone. Remonto dirbtuvėse — šiuolaikiniai įrenginiai. Sienos, pasitarus su dailininkais ir psichologais, nudažytos ramiomis spalvomis, oranžine — ten, kur reikia perspėti. Dailininkai talkininkavo ir įrengiant administracijos patalpas, valgyklą, medicinos kabinetą, tvarkant aplinką.

Birutė Mačiėnė

KOOPERATINIŲ VIEŠBUČIŲ DABARTIS IR PERSPEKTYVOS

Lentelė su užrašu „Vietų nėra“ vis dar dažniau sutinka Vilniaus viešbučių svečių negu džiaugsminga administratoriaus šypsena. Keli tūkstančiai vietų, kurias turi šios respublikos sostinės įstaigos, aiškiai nesutalpina visų atvažiuojančių. Miesto tėvai ėmėsi skubiai plėsti „Gintaro“ viešbutį — jis po rekonstrukcijos turėtų padvigubėti, taipogi skubiai projektuojamas viešbučių kompleksas Ukmergės gatvėje netoli dabar plačiai žinomo tarptautinio viešbučio „Lietuva“. Bet kol šie dalykai stos rikiuotėn, vietų stigs. Kaip spręsti šiandien aštrią viešbučių problemą Vilniuje?

Šiokią tokią išieitį pasiūlė kooperatininkai. Dabar keleivis, išlipęs Vilniaus geležinkelio stotyje ar aerouoste, iš karto atkreipia dėmesį į spalvingas reklamas, kuriose informuojama apie Vilniaus kooperatinio viešbučio teikiamas paslaugas.

Paskambinavau nurodytu telefonu, ir kooperatinio viešbučio biuro, įsikūrusio Vilniaus aerouosto viešbutyje „Skrydis“, administratorė iš karto dalykiškai pasiteiravo:

— Kiek vietų jums reikia? Norėtumėte įsikurti arčiau centro ar patenkiname ir tolimesnis adresas...

Tokio pokalbio buvau maloniai nuteiktas. Dar žvaliau nuteikė pokalbis su kooperatinio viešbučio kolektyvo pirmininku Zenonu Kiručiu:

— Šiuo metu Vilniuje mes turime apie 400 vietų, — pasakojo jis, — tačiau važiuojančiam iš respublikos žmogui pravartu žinoti, kad mes jį galime apgyvendinti taipogi Maskvoje arba Leningrade — ten irgi turime porą šimtų vietų. Tiesa, mūsų viešbutis kiek neįprastas, nes jis išdėstytas po visą Vilnių, t. y. vilniečių butuose. Turintys laisvo ploto piliečiai nuomoja mums savo butuose kambarius, o išvažiuojantys ilgesniam laikui ir visus butus. Jiems tai ap-

simoka — šeimos biudžetą papildoma nemažos pajamos.

Kooperatininkai savo paslaugų kokybę jau tapo rimtais valstybinių viešbučių konkurentais. Kooperatinis viešbutis laikiną gyvenimą pasitinka idealia švara ir ramybe, šaldytuve jis ras mineralinio vandens atsargas, vonioje ne tik muilą ir rankšluostį, bet ir kvapnų šampūną, jam pagal pageidavimą visada pagamins pusryčius, vakarienę, išvirs arbatos ar kavos, o jei atvykai su vaikais, tai juos prižiūrės už papildomą mokesčių auklė, kooperatininkai pasirūpins ir jūsų atgaliniu bilietu...

Savo komfortu kooperatininkų viešbutis neabejotinai patrauks nemažą dalį iš kasmet besisvečiuojančių Vilniuje pusės milijono žmonių.

Nakvynės industrijos problema aštri visoje respublikoje. Tad Vilniuje jau susikūrė prie „Gintaro“ viešbučio kitas tokio tipo tarpininkavimo biuras, turintis savo žinioje porą šimtų vietų. Kooperatiniai viešbutiniai jau veikia Kaune, Klaipėdoje, Panevėžyje, Šiauliuose.

Viktoras Armalis

Didingumas — tvirtovė nuolatiniėje juoko apsiaustyje.

Satyrikai gimsta naktį, kad iš karto nesijuoktų iš pasaulio.

Kaip kelias turi pakele, taip gyvenimas — pagyvenimą.

Inteligentiški žvirbliai — povo uodegos propagandistai.

Dievu užkėmšamas pats didžiausias plyšys — neaiškumas.

Senelių ir anūkų bendravimo pagrindas — vienu tikslai dingsta, antrieji dar jų neturi.

Jaunystė pasiklysta gyvenime, senatvė — autobiografijoje.

Žmonės ir datos

SPALIO 16 DIENA
PRIEŠ 110 METŲ

gimė pažangus lietuvių visuomenės veikėjas, revoliucinės kovos dalyvis Pranas Eidukaitis. Dar jaunas būdamas, gelbėdamasis nuo caro žandarų, kartu su kitais jaunuoliais išvyko į užjūrius: į Ameriką ir kitas šalis. Grįžo prieš Pirmąjį pasaulinį karą. Telkė pažangiosios valstietijos kuopeles, leido laikraštėlius. Už tai caro valdžios buvo tarpomas po Vilniaus, Gardino, Suvalkų, Kalvarijos kalėjimus. Vėliau, buržuazijos valdymo metais, jis vėl persekiojamas, teisiamas... Tačiau Pranas Eidukaitis visada su liaudimi, su darbo žmonėmis. Antai prasidėjus neramumams Suvalkijoje, jis jau turėjo beveik 60 metų, bet nesvyruodamas ir ryžtingai su savo sūnumi Sergejumi prisijungė prie sukilėlių. Tuometinio Vilkaviškio policijos viršininko liudijimu, jis buvęs vienas iš aktyviausių apylinkės valstiečių vadovų ir organizatorių, drąsus nelegalių atsišaukimų platintojas. Po streiko jis buvo sumintas ir nuteistas 15 metų sunkių darbų kalėjimo.

Pranas Eidukaitis tapo viena iš pirmųjų hitlerinų grobikų ir lietuviškųjų buržuazinių nacionalistų aukų. Kaip ir daugelis kitų vietos aktyvistų, gyvenusių pasienyje, jis nespėjo pasitraukti į užnugarį. Žiauriai kankinamas, Pranas Eidukaitis nepalūžo ir išliko tvirtas iki galo. Jo pavyzdžiu sekė ir šeima. Okupacijos metais Ona Eidukaitienė, sūnūs ir dukterys nepabūgo fašistų persekiojimų ir kiek galėdami rėmė tarybinius belaisvius, tarybinius partizanus.

SPALIO 18 DIENA
PRIEŠ 95 METUS

gimė lietuvių dailininkas — tapytojas, scenografas ir grafikas Adomas Galdikas, savo įvairiapusiška mėninė kūryba, ilgamete pedagogine veikla, įėjęs į XX amžiaus Lietuvos dailę kaip ryški individualybė. Jis studijavo Peterburge, vėliau dailės studijas gilino Berlyne, Paryžiuje, Stokholme, Kopenhagoje ir kituose Vakarų Europos miestuose. Grįžęs 1918 metais į Lietuvą Adomas Galdikas intensyviai kūrė, dirbo pedagoginį darbą. Jis aktyviai propagavo liaudies meną ir jo tradicijų panaudojimą kūryboje, vienas iš pirmųjų kovojusių prieš amatininkškumą ir konservatyvią dailę. Kauno Valstybės teatre sukūrė dekoracijų 19 teatro veikalų. 1937 metais Tarptautinėje meno technikos parodoje Paryžiuje Adomo Galdiko dekoracijų projektai Vinco Krėvės „Sarūnui“ buvo įvertinti aukso medaliu, o tapybos darbai — „Didžiųjų prizų“. 1944 metais dailininkas išvyko į Vakarų Europą, gyveno Vakarų Vokietijoje, Prancūzijoje, o nuo 1952 metų — Jungtinėse Amerikos Valstijose. Mirė 1969 metais Niujorke.

Gausiausia jo kūrybos dalį sudaro tapybos kūriniai. Tai figūrinės kompozicijos ir portretai, peizažai, natūrmortai, dekoratyviniai pano. Natūrmortai su liaudies meno motyvais, liaudies architektūros paminklai, figūrinės kompozicijos, vaizduojančios kaimo buitį, daugiaplaniai gimtosios Žemaitijos peizažai — tai mėgstamiausi siužetai dailininko kūryboje, kurios ryškiausia žymė — meilė gimtojo krašto gamtai, gilus liaudies meno supratimas, išreikštas turtinga spalvine gama.

SPALIO 20 DIENA
PRIEŠ 90 METŲ

Rokiškio rajone, Suvaldiškiuose, gimė Spalio revoliucijos Rusijoje

dalyvė Eugenija Jankūnaitė. Liki mo keliai jauną merginą nubloškė į Rusijos gilumą. Čia ji ir įsijungė į revoliucionierių gretas, 1917 metais įstojo į Komunistų partiją. Grįžusi į Lietuvą, ji aktyviai įsijungė į 1918—1919 metų revoliucinius įvykius, į kovotojų už Tarybų valdžią Lietuvoje gretas. Vėliau Eugenija Jankūnaitė gyveno Tarybų Rusijoje, daug mokėsi, dirbo partinį darbą. Nuo 1932 metų gyveno Maskvoje ir dirbo Žemės ūkio, o paskiau Susisiekimo liaudies komisariatuose Stalino kulto sąlygomis Eugenija Jankūnaitė buvo neteisėtai represuota ir 1939 metų balandžio 23 dieną žuvo. 1964 metais reabilituota.

SPALIO 20 DIENA
PRIEŠ 95 METUS

Vilniuje gimė lietuvių dailininkas skulptorius Rapolas Jakimavičius. Dar būdamas paauglys skulptūros meno mokėsi skulptūros ir dekoratyvinių darbų dirbtuvėje. Lavinosi Vilniaus piešimo mokykloje. Jaunam kūrėjui daug įtakos darė darbas privačioje skulptoriaus A. Vivulskio dirbtuvėje. Dailininkas studijavo Vilniaus universitete — dailės fakultete, Krokuvos dailės akademijoje. Po studijų dailininkas lankėsi dailės centruose Prancūzijoje ir Italijoje.

Rapolo Jakimavičiaus kūryba neatsiejama nuo trečiojo ir ketvirtąjo dešimtmečio Vilniaus kultūrinio gyvenimo. Ponių Lenkijos okupuotame krašte tarp lietuvių inteligentijos ypač buvo aktualios patriotinės, pasipriešinimo okupantams idėjos. Todėl neretai kūryboje stiprybės semiamasi iš praeities, aukštinami tuometinės Lietuvos šviesūs žmonės. Tai itin ryškiai atsispindėjo Jakimavičiaus kūryboje. Kaip tikrą vilnietį internacionalistą Rapolą Jakimavičių domino Liudviko Sirokomlės, Adomo Mickevičiaus asmenybės — žmonės, kurie paliko gilų pėdsaką lietuvių kultūroje.

Rapolas Jakimavičius mirė 1961 metų vasario 12 dieną ten pat, kur ir gimė, kur prabėgo jo vaisingiausi kūrybos metai, — Vilniuje.

SPALIO 23 DIENA
PRIEŠ 75 METUS

gimė revoliucinio judėjimo Lietuvoje ir Didžiojo Tėvynės karo dalyvis, Tarybų Sąjungos Didvyris Juozas Aleksonis. 1936 metais jis įstojo į Lietuvos komjaunimo organizaciją ir su jaunatviška energija įsijungė į kovotojų dėl Tarybų valdžios gretas. Prasidėjus Didžiajam Tėvynės karui, Juozas Aleksonis įstojo į Raudonąją Armiją, paskui mokėsi radistų kursuose Maskvoje, kur buvo ruošiami radistai darbui prievo užnugaryje. 1943 metų liepos mėnesį Aleksonis jau Kaune. Čia jis sumontavo trumpųjų bangų radijo stotį „Tiesos balsas“, kuriai pradėjus veikti vis didesnius nuostolius patirdavo hitlerininkų traukiniai, vykę į frontą. Toks kupinas pavojų darbas tęsėsi pusmetį. Radijo stotį tekdavo perkelti iš vienos vietos į kitą. Tačiau gestapininkams pavyko susekti Aleksonio pėdsakus. Jie apsupo mažą Obeleinių namelį, kai J. Aleksonis ruošėsi transliacijai. Norėdamas išgelbėti siūstuvą, Juozas bandė bėgti, bet nesėkmingai — jį pakirto automato serija.

SPALIO 25 DIENA
PRIEŠ 100 METŲ

gimė revoliucinio judėjimo Lietuvoje dalyvis, žymus Lietuvos Komunistų partijos veikėjas Bronius

Pušinis. Savo gyvenimą jis paskyrė kovai už liaudies laisvę, už socializmo pergalę. Pirmojo pasaulinio karo metais, tarnaudamas caro kariuomenėje, suartėjo su bolševikais, dirbo revoliucinį darbą tarp kareivių ir valstiečių. Vėliau jis aktyviai dalyvavo kovose už Tarybų valdžią Lietuvoje, įstojo į Lietuvos Komunistų partiją. Bronius Pušinis daug pasidarbo, leidžiant komunistinę spaudą. Partijos pavedimu jis įkūrė „Šviesos“ leidyklą, kuri išleido kelias dešimtis komunistinių leidinių. Vėliau kaip Lietuvos Komunistų partijos įgaliotinis jis dirbo Vokietijoje. Čia jis organizavo komunistinės spaudos leidimą ir jos gabenimą į Lietuvą, sumaniai išvengdavo vokiečių policijos ir Lietuvos žvalgybos persekiojimų bei pinklių.

Atkūrus Lietuvoje Tarybų valdžią, Bronius Pušinis stojo į socialistinės Lietuvos kūrėjų gretas. Lietuvos Komunistų partijos penktajame suvažiavime buvo išrinktas Centro Komiteto nariu. Darbą žmonių laimės ir gerovės vardu jis dirbo tol, kol plakė jo širdis. Mirė Bronius Pušinis 1967 metais.

SPALIO 28 DIENA
PRIEŠ 195 METUS

gimė lietuvių istorikas, švietėjas Simonas Daukantas. 1814 metais jis pėsčias su maišeliu maistui ir dešimčia rublių kišenėje atėjo į Vilnių ir įstojo į Vilniaus gimnaziją, kurią sėkmingai baigė. Tų pačių metų rudenį įstojo į Vilniaus universiteto literatūros ir laisvųjų menų fakultetą, kur mokėsi ir būsimois poetas Adomas Mickevičius. Vėliau jis perėjo į moralinių ir politinių mokslų fakultetą. Simonui Daukantui teko klausytis beveik visų žymiausių Universiteto literatūros žinovų, kalbininkų, teisininkų, istorikų paskaitų.

Dar Vilniuje jis parašė pirmąjį istorijos veikalą — „Darbai senųjų lietuvių ir žemaičių“. Antrą — patį svarbiausią istorijos veikalą „Istorija žemaitiška“ (vėliau pavadintą „Lietuvos istorija“) parašė gyvendamas Rygoje ir Peterburge. Kiti žymesni jo kūriniai — „Būdas senovės lietuvių kalnėnų ir žemaičių“, „Pasakojimas apie veikalus lietuvių tautos senovėje“.

Savo veikaluose Simonas Daukantas su meile ir pagarba kalba apie Lietuvos gamtą, lietuvių tautą, jos papročius, darbus, kultūrą, kalbą, duoda ūkiškų patarimų. Svarbiausias jo tikslas — parodyti Lietuvos praeitį, jos istoriją. Vienas iš rašytojo-istoriko kūrybinio palikimo tyrinėtojų Jonas Repšys apie Simoną Daukantą rašė, kad jis yra „svarbus kaip feodalizmo ir baudžiavos priešas, kaip išnaudojamųjų valstiečių masių siekimų, kiek jis galėjo juos suprasti ir teoriškai pagrįsti, reiškęjas“.

SPALIO 30 DIENA
PRIEŠ 260 METŲ

gimė lietuvių astronomas Martynas Počobutas. Baigęs Vilniaus universitetą, studijavo lotynų ir graikų kalbas bei matematiką Prahos akademijoje. Grįžęs į Vilnių, akademijoje dėstė lotynų kalbą. Vėliau atsidėjo astronomijai. Buvo komandiruotas į užsienį. Dvejus metus Martynas Počobutas praktikavosi Prancūzijoje — Marselyje ir Avinjone. Lankėsi Italijoje, kur stebėjo saulės užtemimą ir paskelbė savo stebėjimų aprašymus. 1764 metais gavo matematikos ir astronomijos profesoriaus vietą Vilniaus universitete ir pradėjo vadovauti Vilniaus observatorijai. Netrukus jis nustatė Vilniaus observatorijos koordinatas ir už tai gavo karališkojo astronomo vardą, o observatorija tapo

karališkąja. Martynas Počobutas lankėsi Grinviče, Paryžiaus ir kitose garsiose to meto observatorijose, užsakinėjo ir pirkto reikalingus prietaisus Vilniaus observatorijai, organizavo planetų stebėjimus ir daug nuveikė tirdamas Merkurijų. Savo stebėjimus jis nuolatos pranešinėjo mokslo įstaigoms ir kitoms observatorijoms, spausdino nemaža savo darbų Lietuvoje ir užsienyje. Ilgamečio Vilniaus universiteto rektoriaus, profesoriaus ir astronomo Martyno Počobuto veikla buvo aukštai vertinama. Antai Anglijos karališkajai mokslo draugijai išrinko jį savo nariu, o Prancūzijos Mokslų akademija nariu korespondentu.

DARBO VIETOS EKOLOGIJA

Siandien Lietuvoje visur garsiai minimas mokslininkų ekologinis klubas „Zemyna“. Jo veiklos dėka visuomenė plačiai sužinojo apie tolesnę statybą ir jos veiklos poveikį gamtai, apie krizinius reiškinius Kuršių mariose... Suprantama, kad dėmesys ekologijai labai išaugo. Liepos mėnesio antroje savaitėje prie Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo įvyko Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio organizuotas mitingas, kuriame visuomenė pareiškė kritinių minčių dėl Ignalinos AE trečiojo bloko statybos, „Akmenemento“, Mažeikių naftos chemijos gamyklos plėtimo... O kaip yra su jau veikiančiomis įmonėmis? Kaip jos teršia aplinką, ar jose nepavojinga dirbti žmogui? Tokį klausimą jau kelia daugelis darbo kolektyvų. Norint į juos atsakyti, reikalingi tyrimai.

Kai Vilniaus medžio apdirbimo kombinato darbo apsaugos specialistai sužinojo, jog mokslininkai — ekologai ir higienos specialistai iš Vilniaus universiteto, Fizikos instituto, susibūrė jaunimo mokslinės techninės kūrybos centre „Viltis“, atlieka ekologinius gamyklų, fabriukų tyrimus, jie administracijai pasiūlė užsakyti juos. Juk be tikslų duomenų neįmanoma gerinti kolektyvo darbo sąlygų, imtis priemonių, kad įmonės veiklos pobūdis aplinkai būtų kuo mažesnis. Šiai minčiai pritarė kombinato profsąjungos komitetas.

Visą mėnesį žmonės baltais chalatais buvo dažni svečiai kombinato cechuose. Apsiginklavę tiksliais matavimo prietaisais, jie tyrė oro užterštumą, fiksovo triukšmo parametrus, vibracijos dydį, dulketumą, apšviestumą kiekvienoje darbo vietoje...

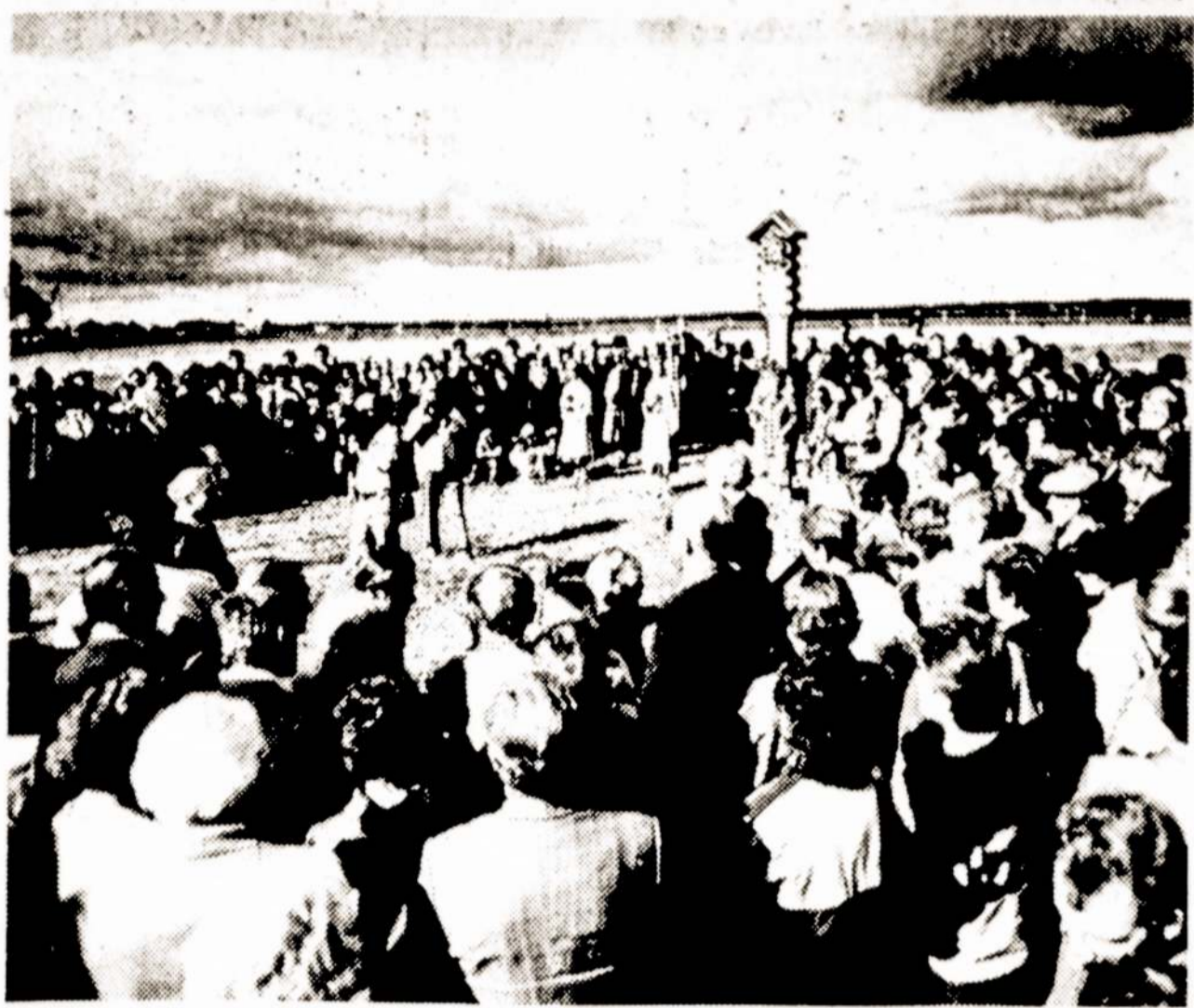
Kai mokslininkai įteikė savo tyrimų ataskaitą administracijai, čia pat iš rankas gavo naują užsakymo sutartį dar detalesniems tyrimams. Šiam tikslui iš įmonės fondo skirta 15 tūkstančių rublių. Ekologiniai kombinato tyrimai tęsiasi.

„Viltis“ jau gavo nemaža analogiškų užsakymų iš keliolikos įmonių. Tokie darbai atliekami Vilniaus elektros matavimo technikos gamykloje, grūdų produktų combine, asfalto ir betono gamykloje, keliuose skaičiavimo centruose. Pasigirdo balsų, kad ne pro šalį sudaryti kiekvienos įmonės ekologinį pasą, kuris taptų tolesnės veiklos, mažinant aplinkos teršimą, gaire.

Išmokėjusi algas mokslininkams, kurie centro užsakymu atlieka laisvalaikio, t. y. užsidirba papildomai prie algos, o kai kurie dar ir įgyvendina tuos savo sumanymus, kurių atlikti neleidžia ribota darbų apimtis pagrindinėje darbuvietyje, „Viltis“ kaupia savo lešų fondą. Iš jo numatoma finansuoti kai kuriuos tyrimus, tarp jų nustatyti ir Vilniaus regiono upių vandens ekologinę būklę.

Viktoras Armalis

Vilnius, 1988 m. spalio 13 d.

Saulių rajono Rakandžių kalmo gyventojų sueigoje prie J. Šliūpo paminklo.

KOKIA JŪSŲ NUOTAIKA, LIGONI?

Prietaisai, skirti žmogaus emocinėms būsenoms tirti, vadinami sveikatos indikatoriais. Kurortologijos laboratorijoje, kuri priklauso LTSR kurortų valdybai, šių unikalų prietaisų jau sukurta per du šimtus. Skaičius įspūdingas? Galbūt ne taip jau sudėtinga konstruoti sveikatos indikatorius, sumanyti vis naujus? Tačiau pridurkime, kad šeši iš šioje laboratorijoje sukurtų prietaisų pripažinti išradimais. Vadinasi, medikai ir mokslininkai skverbiasi į dar nepažintų ir neįstytinėtų dėsnių pasaulį.

Gydytojui svarbiausia nustatyti kiek galima tikslesnę diagnozę. Tada galima imtis gydyti ligą. Tačiau kaip tik diagnostika — pats migločiausias medicinos baras. Laboratorijos vedėjas Vytautas Meška jau seniai ėmėsi spręsti šią problemą ir kadaise atkreipė dėmesį, jog žmogaus emocinės būsenos gali duoti daug informacijos apie jo sveikatos būklę. Tačiau kaip tą informaciją gauti? Štai tada ir prasidėjo intensyvi mokslinė paieška.

Laboratorijoje susipažinau su vienu naujausių „išradimų“ — elektromiografu su skaitmenine indikacija. Naujasis prietaisas žymiai pranašesnis už kitus tokios paskirties aparatus biosrovėms matuoti: formatas — vos knygos dydžio, jame įmontuota mikro ESM. Naujuoju prietaisu galima naudotis bet kuriame funkcinės diagnostikos kabinete. Prietaiso autoriai — Vytautas Meška, Sigita Čemeška bei Vilniaus pedagoginio instituto mokslininkai — Algis Kepežemas ir Saulius Ambrška. Elektromiografą skirtas matuoti emocinę įtampą, kuri dažniausiai būna sukelta dvasinio ir kūno sutrikimo. Jei tyrimais nustatyti emocinės įtampos dydžiai signalizuoja apie pavojų, gydytojai sėkmingai panaudoja jau anksčiau sukurtas psichoterapines priemones: muzikoterapiją, landsaftoterapiją, psichosugestiją, psichofizinę treniruotę, biblioterapiją (šios gydymo metodikos irgi numatytos kurortologijos laboratorijoje). Jei emocinę įtampą pašalinti neįmanoma, vadinasi, ji sukelta tik vidinio šaltinio — ligos, o pagal jos dydį galima nustatyti netgi ligos grupę. Būtent tuo principu sukurti ir kiti prietaisai, kuriuos regėjau kurortologijos laboratorijoje: elektroninį prietaisą psichomotorinems reakcijoms matuoti, uždegiminių ir distrofinių sąnarių ligų diferencinės diagnostikos aparatą, elektroninį prietaisą skausmui ir emocinei įtampai matuoti, kuris neturi pavyzdžio pasaulinėje praktikoje...

Vilnis, 1988 m. spalio 13 d.

Pastaruju metu laboratorijoje buvo kuriama metodika vertinti žmogaus emocines būsenas kalbos signalu — jis labai patogus tuo, kad tyrimą galima atlikti paprasčiausiu magnetofonu, o paskui jo įrašus iššifruoti specialiu analizuojančiu prietaisu. Birštono gydyklose buvo bandytas prietaisas šalinti neigiamoms organizmo įtampoms.

Kurortologijos laboratorijos darbai pritaikomi ne tik visose respublikos sanatorijose ir gydyklose, bet ir klinikinėje medicinoje, pedagogikoje, sporto medicinoje, psichologijoje. Laboratorija susilaukia daug užsakyimų iš šalies ir užsienio.

Valdas Vaitukaitis

JUOKAI

TARNYBINĖ LOGIKA

Policininkas pasakoja savo bendradarbiui:

- Mano žmona laukia vaiko.
- Tasai klausia:
- Ir ką tu įtari?..

***

Jisai sako jai prieš vestuves:

- Ar tu tiki, kad su mano pajamomis išsiversi?
- Žinoma, bet iš ko tu pragyvensi?

GUDRUS JAUNUOLIS

Tevai jau guli lovoje, o dukte čiaukšia su savo gerbeju. Abu negali rasti kalbai galo. Pagaliau tėvas atsikelia, nusileidžia žemyn ir sako:

— Jus išdemėkite: dvyliką valandą bus išjungta šviesa.

Puiku! — sako jaunuolis.

Aš pats nebučiau susipratęs...

Detroit, Michigan

Mirė Yshonis

Rugpjūčio 25 d. senelių klinikoje, Holland, Michigan mirė pažangieji Frank Yshonis (Pranas Jočionis), 97 metų amžiaus. Buvo pašarvotas Charles Step (Stepanausko) laidotuvių namuose, 18425 Beech-Daly, Redford, Michigan. Laidotuvės buvo rugsėjo 29 d. privačios. Laidotuvių namuose trumpai kalbėjo velionio sūnus, daktaras Karl Yshonis. Palaidotas rugsėjo 29 d. Grandlawn kapinėse prie velionio mirusios žmonos Elizabeth.

Velionis dideliame nuliūdime paliko sūnų Daktarą Karl Yshonį ir

jo žmoną: du anūkus Elaine ir Peter; tris proanūkus ir daug gerų pažįstamų bei draugų.

***

Frank Yshonis priklausė prie ALDLD 52 kp.; LDS 21 Kp. ir prie Detroito Lietuvių klubo. Velionis buvo ALDLD kuopoje per daug metų išdininku; pažangiuosius lietuvius išvedė iš SLA suvažiavimo Chicagoje ir sutvėrė LDS 21 kp., kurioje jis per ilgus metus buvo sekretorium bei išdininku. Mažai buvo LDS suvažiavimų, kuriuose nebūtų suvažiavimo pirmininku Jočionis. Velionis skaitė ir rėmė pažangiečių laikraščius „Laisvė“ ir „Vilni“ bei kanadiečių Liaudies Balsą. Buvo geras korespondentas, nuolat rašinėjo pažangiečių laikraščiams. Detroitiečiai Frank Yshonį ilgai prisimins.

Mirė Liminsky

Rugpjūčio 24 d. vėžio ligos nukankintas mirė John Liminsky, sulaukęs 60 metų amžiaus. Buvo pašarvotas Nixon laidotuvių namuose, Wyandotte, Michigan. Sukremuotas rugpjūčio 27 d. Woodmere kapinėse.

Nuliūdime paliko sergančią žmoną Mary ir keturias sesutes: Jean Kalifornijoj; Ruth gyvenančią Indiana valstijoje; Ada Liminsky ir Josephine Milus (abi klubietės) bei jų šeimas.

Mirė kanadietis

Rugpjūčio 9 d. ligoninėje mirė windsorietis Tony Rimša (Anthony Rimsha), sulaukęs 83 metų amžiaus. Per ilgą laiką kentėjo sirgdamas širdies liga. Palaidotas su bažnytinėmis apeigomis kapinėse prie Dearborn Heights, Michi-

gan rugpjūčio 12 d. Nuliūdime paliko žmoną Adelę ir daug draugų.

Velionis buvo pažangus lietuvis; skaitė kanadiečių laikraštį Liaudies Balsą ir amerikiečių „Laisvė“. Kuomet gyvavo Aido Choras Detroito, velionis buvo choro narys; turėjo nepaprastai gražų tenoro balsą.

Klubo susirinkimai

Detroito Lietuvių klubo susirinkimai įvyksta kiekvieną mėnesį ketvirtąjį sekmadienį. Per pastaruosius tris mėnesius jie buvo nepaprastai įdomūs. Birželio 26 d. Klubo sekretorius John Smith ir jo žmona Estelle Smith, mūsų muzikė, pakvietė visus dalyvius paminėti jų 50 metų vedybinio gyvenimo sukaktuves. Per pora valandų prie baro jie dalyvius gerai pavaišino.

Užkandžius pramogai paruošė mūsų nuolatinės šeimininkės Antonette Garelis ir Emma Rye pagelbstint Estelle Smith.

Sekantis susirinkimas įvyko liepos 24 d. Susirinkime patyrėme, jog liepos 17 d. Antonette Garelis paminėjo savo gimtadienį, o liepos 27 d. Emma ir Alfons Rye mini savo 48 metų šeiminio gyvenimo sukaktis. Buvo paruoštos specialės vaišės: dešrelės, burokai, bulvių mišrainė (salad) (jas paruošė Ruth Gugas); tortą iškepė Antonette Garelis, paruošdamos ir kavutę. Virtuvėje darbavosi Antonette Garelis, Emma Rye ir Estelle Smith.

Primintina, kad pirm užkandžių, Emma ir Alfons Rye visiems fundavo prie baro gėrimus. Patarnavo Chuck Tvaska ir Klubo patarnautoja Frances Televičienė.

[Naukelta į 8 pusl.]

U.S. Postal Service STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND CIRCULATION Required by 39 U.S.C. 3685		
1A. Title of Publication VILNIUS	1B. PUBLICATION NO. 0 1 9 4 2 1 8	2. Date of Filing 13 Oct. 1978
3. Frequency of Issue Bi-weekly	SA. No. of Issues Published Annually 26	SB. Annual Subscription Price \$19.00 Canada/Foreign \$40.00
4. Complete Mailing Address of Known Office of Publication (Street, City, County, State and ZIP+4 Code) (Not printer)		
3116 South Halsted Street, Chicago, Cook, IL 60608		
5. Complete Mailing Address of the Headquarters or General Business Office of the Publisher (Not printer)		
3116 South Halsted Street, Chicago, Cook, IL 60608		
6. Full Names and Complete Mailing Addresses of Publisher, Editor, and Managing Editor (This item MUST NOT be blank)		
Publisher: Workers Publishing Assn., Inc., 3116 So. Halsted St., Chicago, IL 60608		
Editor: Stanley J. Jokubka 3116 So. Milwaukee Ave., Chicago, IL 60608		
Managing Editor: None		
7. Owner (If owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding 1 percent or more of total amount of stock. If not owned by a corporation, the names and addresses of the individual owners must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name and address, as well as that of each individual must be given. If the publication is published by a nonprofit organization, its name and address must be stated.) (Item must be completed.)		
Full Name: Workers Publishing Assn., Inc. Complete Mailing Address: 3116 So. Halsted St., Chicago, IL 60608		
8. Known Bondholders, Mortgagees, and Other Security Holders Owning or Holding 1 Percent or More of Total Amount of Bonds, Mortgages or Other Securities (If there are none, so state)		
Full Name: None Complete Mailing Address: None		
9. For Completion by Nonprofit Organizations Authorized to Mail at Special Rates (IMM Section 421.12 only) The purpose, function, and nonprofit status of this organization and the exempt status for Federal income tax purposes (if not)		
(1) Has Not Changed During Preceding 12 Months (2) Has Changed During Preceding 12 Months (If changed, publisher must submit explanation of change with this statement)		
10. Extent and Nature of Circulation (See instructions on reverse side)	Average No. Copies Each Issue During Preceding 12 Months	Actual No. Copies of Single Issue Published Nearest to Filing Date
A. Total No. Copies (Net Press Run)	900	900
B. Paid and/or Requested Circulation 1. Sales through dealers and carriers, street vendors and counter sales	22	20
2. Mail Subscriptions (Paid and/or requested)	655	664
C. Total Paid and/or Requested Circulation (Sum of B1 and B2)	677	684
D. Free Distribution by Mail, Carrier or Other Means Samples, Complimentary, and Other Free Copies	14	12
E. Total Distribution (Sum of C and D)	691	696
F. Copies Not Distributed 1. Office use, left over, unaccounted, spoiled after printing	209	204
2. Return from News Agents	None	None
G. TOTAL (Sum of F 1 and 2 - should equal net press run shown in A)	900	900
I certify that the statements made by me above are correct and complete		
Signature and Title of Editor, Publisher, Business Manager, or Owner		

[Atkelta iš 7 pusl.]

Rugpjūčio 28 d. įvyko Klubo susirinkimas, bet jis buvo liūdnas, nes iš mūsų tarpo buvo jau mirusi Klubo narė dainininkė Lillian Gugas. Susirinkime dalyvavo jos dukrelė Carol ir žentas Peter Daniels; jos brolis Albert Litvin ir marti Albena. Po susirinkimo velionės šeima prie baro visiems fundijo gerimus mirusiąją Lillian Gugas prisiminti.

Kiekvieną susirinkimą virtuvėje maistą paruošia Antonette Garelis, Emma Rye ir Estelle Smith.

Pokylis

Rugpjūčio 7 d. įvyko didelis pokylis Bronze Wheel restorane, Dearborn Heights. Pokylį surengė Bertha Rye savo marčiai Catherine Page Rye, gyv. Chicagoje pagerbti. Mat, ji laukia užgimstant naujo piliečio. Pokilyje dalyvavo apie 40 moterų; jos sudovanojo nepaprastai naujagimiui daug gražių dovanų.

Susituokė

Rugpjūčio 27 d. susituokė Erik Lyben su Marilyn Krol. Vestuvės

buvo privačios jų namuose Farmington Hills, Michigan. Pokylis įvyko Stephenson Haus, Hazel Park, Michigan. Dalyvavo daug svečių. Prie gero orkestro buvo šokiai. Vaisės buvo labai gerai paruoštos. Lyben buvo linksmi su svečiais pasižmonėje.

LDS Sorority

LDS Sorority (jaunųjų moterų Klubas) vis dar tebegyvuoja. Savo susirinkimuose moterys aptaria Klubo reikalus: pasivaicina, siuva balnelius vėžio liga sergantiems (cancer pads). Per pastaruosius 25-erius metus jos pasiuvo virš 18,000 balnelių! Antonette Garelis atveža medžiagą, paruošia, moterys siuva, Antonette pasiūtus balnelius sugražina Vėžio institutui. Už tokį darbą moterys buvo apdovanotos instituto ženklukais.

Birželio 16 d. keturiolika moterų aplankė Edsel Ford elegantiškus namus prie St. Clair ežero, St. Clair Shore. Vėliau buvo vaišinamos Colonnade restorane Jefferson gatvėj, St. Clair Shores. Gražu, kad per daug metų moterys draugauja ir atlieka nelaimingiems gelbėti darbus.

Stefanija

Laiškai ir parama

Gerb. "Vilnies" Adm.:

Dėkoju už pranešimą, kad mano prenumerata pasibaigė. Prašau atnaujinti man ir Alisei Stankevičienėi Lietuvoje. Prie šio įdedu \$50. Tai bus \$15 už mano prenumeratą ir \$20 už Alisės į Lietuvą. Likusi \$15 — spaustuvės mašinų ratams patepti.

Elizabeth Stankus
Miami Springs, Fla.

Gerb. "Vilnies" Adm.:

Malonėkite "Vilni" siuntinėti į Lietuvą nurodytu adresu Vincui Velioniškiui. Jis šiuo metu randasi čia, mūsų apylinkėje, iškviestas asmenine viza pas giminaičius. Norėtų atvykti ir į Chicago, bet joje neturi pažįstamų. Kadangi iš profesijos yra gydytojas, būtų naudinga jam pas jus pabūvoti. Pas mus senosios kartos pažangiečių nebėra, belikau viena, ir jau esu 96-erių metų. Skaityti dar galiu, bet rašyti darosi sunku. Įdedu \$40 čekį, tai bus už prenumeratą ir \$20 laikraščiu auka.

Anna Stakėnas
Freesoil, Mich.

Dear Sir.—

Enclosed \$20 for yearly subscription, plus \$5 donation. Keep up the good work!

Walter Pozer
Folsom, Pennsylvania

Iš Kensington, Connecticut Anna Visotskis atsinaujino savo ir dvi prenumeratas į Lietuvą, be to dar pridėjo \$25 laikraščiu aukų. Jai didelis ačiū.

Charlis Sisevičius, vaikštinėdamas po Chicagos gatvę užėjo ir į

"Vilnies" įstaigą. Šia proga jis laikraščiu išteikė \$100 paramos ir kolektyvui palinkėjo viso geriausio. Tai nebe pirmas jo toks žestas. Didelis jam ačiū.

Administracija

□ Dear Julius,

I am herewith enclosing my personal check made payable to Vilnis in the sum of \$15.00 to cover a new subscription for the following person . . . Please mail her Vilnis, especially the next issue which will contain my writing about Lillian Gugas, etc.

If you and others at Vilnis wish, prepare a list of subscribers and their expiration dates and mail them to me, I will try to contact them to renew the subscriptions.

Stephanie Masis
St. Clair Shores, Mich.

TARPE MŪSŲ

— Teko sužinoti, kad buvusi "Vilnies" vajininkė losangelietė Anna Bernat, peržengusi šimto metų amžiaus slenkstį, sulaukė 101 metų amžiaus. Ji randasi tuose pačiuose senų žmonių priežiūros namuose, kuriuose gyvenimą baigė jos velionis vyras. Jos adresas: Anna Bernat, c/o Regency Manor, 3348 Descanso Drive, Los Angeles, CA 90026.

— Annos Bernat seserėčia Mary Gaddis, gyvenanti Benton, Ill., plačiai žinoma Pietiniame Illinojuje. Kadangi ilgus metus ji ir jos vyras yra turėję Health Food parduotuvę, labai daugeliui klientų pažįstama. Nors jos vyrui mirus parduotuvę uždarė, bet daug buvusių klientų kreipiasi į ją svei-

DU SUSIRINKIMAI VIENAS PO KITO

Rugsėjo 20 d. "Vilnies" salėje įvyko Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos narių susirinkimas. Susirinkime dalyvavo beveik visos narės. Buvo pasigesta Annos Jokubauskienės, sulaukusios 97 metų. Nežiūrint, kad ir tokio amžiaus, Anna visuomet dalyvavo susirinkimuose. Šį kartą nepajėgė.

Pirmą negu pirmininkė Antoinette Vaitkienė atidarė susirinkimą, finansų sekretorė Isabel Peters išrinko iš narių narines duokles. Pirmininkei atidarius susirinkimą, visų pirma tylos minute buvo atsimintės mirusios narės: Monica Lucas ir Martha Gužauskienė, Anai Krisiken ir Emily White pareikšta užuojauta dėl jų motinos mirties.

Be kitko, susirinkime buvo nartata turėti vadinamąjį Christmas party gruodžio 11 dieną Dainos restorane, 71st Street ir Washenaw. Visoms narėms ir jų vyrams dalyvavimas šiame pobūvyje bus dykai, pašaliniai turės užsimokėti po \$8. Apie šią Christmas party laikraštyje bus pranešta plačiau artinantis šiai datai.

Pietūs vyko tuoj po Ex Mainerių klubo narių susirinkimo. Juos paruošė Antoinette Vaitkienė, Jesse Vesely ir Ann Krisiken. Jesse pietams turėjo atnešusi iš namų morkų torto, o Stella Chapas ir Alice Pauliukas parūpino vyno ryšium su savo gimtadieniais. Buvo paminėti ir kitų narių gimtadieniai: Frances Rimdžius ir Helen Trusk, gimusių birželio mėnesį, Della Kent, gyvenančios Arkanse, gimu-

sios liepos mėn., Anna Peters, gyvenančios Massachusetts valstijoje, Valeria Urbikas, Anna May Di Salvo, gyvenančios Arizonoje, Mary Valaitis, gyvenančios Floridoje, M. Balčaitis ir Alice Pauliukas, gimusių rugsėjo mėnesį, Stellos Chapas, gimusios spalio mėnesį. Visos jubiliatėms buvo palinkėta ilgiausių metų.

Tuoj po kultūriečių susirinkimo vyko Ex Mainerių klubo narių susirinkimas. Šiame susirinkime dalyvavo ir 10 kultūriečių, priklausančių Ex Mainerių klubui. Kadangi klubo pirmininkas John Copin serga, susirinkimą atidarė ir vedė Antanas Litvinas. Pasirodė, kad klubo darbai beveik visi atliekami Antano Litvino pastangomis. Apie tai susirinkime buvo plačiai pasitarta.

Kaip žinia, klubo viena iš tradicijų, kai miršta klubo narys, jam nuperkamas vainikas bei gėlių buketas padėti prie karsto. Nuo praėjo susirinkimo iki šio mirė klubo narės Monica Lucas ir Mary Montvilas. Abiejoms buvo nupirkti vainikai.

Klubo narys Alfonsas Pateckas, Jono Patecko brolis, išgulėjęs ligoninėje tris mėnesius, pasidavė senų žmonių priežiūros namus Westchester Retirement & Health Care Center, 5625 W. Cermak Rd., Cicero, Ill. Telefonas 659-9120.

Kaip minėta, pasibaigus šiam susirinkimui vyko drauge su kultūrietėmis pietūs. Abiejų organizacijų narių nuotaika buvo pakili. **Nellie De Schaaf, ALMKD sek.**

katos reikalais. Pati ji jau 77 metų, niekad nėra sirgusi, netgi neturėjusi slogos, niekad nėra konsultavusi pas gydytoją, giliai įsitikinusi maistintis natūraliu maistu ir vartoti įvairių žolių arbatą.

— Mažai kas žinome, kad Anna Jacobs liepos mėnesį gulėjo ligoninėje. Iš jos išėjo dar labai nusilpusi ir pati viena niekur negali išeiti. Jai gelbėja draugė dar iš Lietuvos jaunų dienų Marcelle Mažeikienė, kuri irgi jau virš 90 metų, o, be to, dar turi prižiūrėti sergančią savo dukrą.

— Neseniai Sonia Karosienė atsiuntė laiškutį, kur aimanuoja, kad šiemet beveik visą laiką ji sirguliuoja. Kaip žinia, Sonia Karosienė iki pat dabar buvo viena aktyviausių darbuotojų ne tik Amerikos pažangių lietuvių judėjime, bet ir tarptautiniame. Daug savo jėgų ji yra atidavusi organizuodama profsąjungas, dalyvaudama Amerikos darbo žmonių kovose. Gaila, kad ją pradeda kamuoti sveikatos sunegalavimai. Jos adresas: Sonia Kaross, 577 Kenilworth Ave., San Leandro, CA 94577. **Nellie De Schaaf**

MIRUS

Katrynai Petrikienei

ELKA PARK, N. Y.

Reiškiame gilią užuojautą jos sūnui Arthur, marčiai Natalie, kitiems artimiesiems bei draugams.

Liūdime netekusios bendražygės visuomeninėje veikloje.

Elena Jeskevičiūtė Amelia Young

Nastė Buknienė Anne Yakštis

Anele Ventienė Olga Margos

Ona Čepulienė Aldana ir John Katinas

Amelia ir Walter Yuskovic

MIRUS

Katrynai Petrikienei

ELKA PARK, N. Y.

Reiškiu gilią užuojautą jos sūnui Arthur, marčiai Natalie, kitiems artimiesiems bei draugams.

Netekęs idėjos draugės liūdžiu drauge su visais.

ANTANAS GABRIS
Pompano Beach, Florida

LAIKRAŠČIUI RAŠANTIEMS BENDRADARBIAMS

Kadangi laikraščiu ištisti susidaro keblis padėtis, rašantiems laikraščiu bendradarbiams turime pranešti, kad atsūstyti redakcijai pranešimai bei korespondencijos tegalės laikraštyje tilpti tik po mėnesio.

Todėl, mieli, draugai rašydami ar pranešdami turėkite tai omenyje.

Red.